Kunskap om användning av idrotts- och friluftsanläggningar

En vägledning för kommuner om att mäta, förstå och utveckla användningen av anläggningar och aktivitetsmiljöer.

Centrum för idrottsforskning

Centrum för idrottsforskning (CIF) har i uppdrag av staten att initiera, samordna, finansiera och informera om forskning, ansvara för uppföljning av statens stöd till idrottsrörelsen och stödja utvecklingen av hållbara, tillgängliga och inkluderande idrotts-, motions- och friluftsanläggningar som uppmuntrar till fysisk aktivitet för alla.

© Centrum för idrottsforskning

Redaktion och projektledning: Daniel Glimvert
Språkgranskning: Elsa Sjögren, Oh My
Formgivning: Oh My
Bilder: Unsplash
ISBN: 978-91-531-5008-4

Innehåll

Inledning 4
Vad menas med aktivitetsmätning? 4

Kapitel 1: Varför mäta aktivitet? 5
1.1 Från antaganden till kunskap 6
1.2 Vad kan aktivitetsmätning användas till? 7
1.3 Vilka frågor kan aktivitetsmätning besvara? 8
1.4 Vad kan aktivitetsmätning inte svara på? 10

Kapitel 2: Vad vill ni veta? 11
2.1 Börja med syftet 12
2.2 Om målet är att mäta användning 13
2.3 Om målet är att förstå målgrupper 13
2.4 Om målet är att förstå kapacitet 14
2.5 Om målet är att följa upp investeringar 15
Checklista: Vad vill vi veta? 16

Kapitel 3: Vad kan mätas? 17
3.1 Fem nivåer av kunskap 18
3.2 Organiserad och egenorganiserad aktivitet 19

Kapitel 4: Metoder för aktivitetsmätning 21
4.1 Bokningssystem 22
4.2 Observationer 23
4.3 Manuella räkningar 25
4.4 Enkäter och intervjuer 26
4.5 Besöksräknare 27
4.6 Kamera- och AI-baserad mätning 29
4.7 Mobilitetsdata och digitala spår 31

Kapitel 5: Att mäta i olika miljöer 34
5.1 Idrottshallar och andra inomhusanläggningar 35
5.2 Bollplaner och idrottsplatser 36
5.3 Simhallar 38
5.4 Utegym och aktivitetsparker 39
5.5 Motionsspår och leder 41
5.6 Friluftsområden 42
5.7 Badplatser och rekreationsområden 44

Kapitel 6: Från data till analys 46
6.1 Vad betyder resultaten? 47
6.2 Jämförelser över tid 48
6.3 Jämförelser mellan anläggningar 50
6.4 Vanliga feltolkningar 53

Kapitel 7: Från analys till beslut 55
7.1 När resultaten visar låg användning 56
7.2 När resultaten visar hög belastning 57
7.3 När vissa grupper inte nås 58
7.4 Från resultat till beslut 60

Kapitel 8: Dataskydd, integritet och kommunikation 63
8.1 Dataskydd och GDPR 64
8.2 Kamera- och AI-baserad mätning 65
8.3 Transparens och öppenhet 67
8.4 Kommunikation med användare och föreningar 68

Guide: Kom igång 69
Steg 1: Bestäm syfte 70
Steg 2: Välj anläggning eller område 70
Steg 3: Välj metod 70
Steg 4: Samla in data 71
Steg 5: Analysera resultaten 71
Steg 6: Omsätt resultaten i åtgärder 71
Checklista: Kom igång 72

Inledning

Kommuner investerar varje år betydande resurser i idrotts- och friluftsanläggningar. Samtidigt finns det ofta begränsad kunskap om hur anläggningar och aktivitetsmiljöer faktiskt används. Många beslut om drift, utveckling och investeringar bygger därför på erfarenheter, antaganden och bokningsdata snarare än på systematisk kunskap om användning.

Denna vägledning har tagits fram av Centrum för idrottsforskning (CIF) för att stödja kommuner och andra offentliga aktörer som vill arbeta mer kunskapsbaserat med idrotts- och friluftsanläggningar.

Vägledningen har utvecklats som en del av CIF:s arbete med aktivitetsmätning i idrottsanläggningar och tar bland annat sin utgångspunkt i erfarenheter och kunskap från forskningsprojektet Kommunala strategier för effektiv användning av lokaler: Aktivitetsmätningar i idrottshallar. Projektet genomfördes i samarbete mellan CIF, Linköpings kommun och Centrum för kommunstrategiska studier vid Linköpings universitet.

Syftet är att ge en introduktion till aktivitetsmätning, beskriva olika metoder för datainsamling och visa hur resultaten kan användas som underlag för analys, planering, verksamhetsutveckling och beslut.

Vägledningen riktar sig främst till kommunala tjänstepersoner, anläggningsansvariga, fritidsförvaltningar, kommunala bolag och regionala aktörer med ansvar för planering, förvaltning eller utveckling av idrotts- och friluftsanläggningar.

Vägledningen kan användas både som en introduktion för den som vill komma igång med aktivitetsmätning och som ett stöd för aktörer som redan arbetar med att följa upp användningen av anläggningar och aktivitetsmiljöer. Ambitionen är inte att peka ut en enskild metod eller lösning, utan att ge stöd för att välja rätt metod utifrån den fråga som ska besvaras och de lokala förutsättningarna.

Mätpunkter för aktivitetsmätning

Bokning
beskriver att en tid eller yta har reserverats.

Användning
beskriver om en anläggning eller aktivitetsyta faktiskt används.

Aktivitet
beskriver vad som sker på platsen.

Besök
beskriver hur många personer som använder eller vistas på platsen.

Nyttjandegrad
beskriver hur stor del av den tillgängliga tiden eller ytan som faktiskt används.

Målgrupper
beskriver vilka grupper som använder anläggningen eller aktivitetsytan.

Vad menas med aktivitetsmätning?

I denna vägledning används begreppet aktivitetsmätning som ett samlingsnamn för metoder som används för att samla in och analysera information om hur idrotts- och friluftsanläggningar används. Beroende på syfte kan mätningen fokusera på bokningar, besök, användning, aktiviteter, målgrupper eller nyttjandegrad.

Kapitel 1

Varför mäta aktivitet?

1.1 Från antaganden till kunskap

Kommuner investerar varje år betydande resurser i idrotts- och friluftsanläggningar. Samtidigt bygger många beslut om drift, utveckling och investeringar fortfarande på antaganden om hur anläggningarna används snarare än på systematisk kunskap. I många fall finns god information om vilka tider som är bokade, men betydligt mindre kunskap om den faktiska användningen av anläggningarna, vilka grupper som använder dem och hur användningen varierar över tid.

Aktivitetsmätning handlar om att minska detta kunskapsgap. Genom att samla in och analysera information om användning och aktivitet kan kommuner få ett bättre underlag för dialog, verksamhetsutveckling, resursfördelning och långsiktiga beslut. Syftet är inte att kontrollera användare eller föreningar, utan att skapa en mer kunskapsbaserad förståelse av hur anläggningar och aktivitetsmiljöer faktiskt används.

Bokningsdata ger inte hela bilden

I många kommuner används bokningssystem som den viktigaste källan till information om anläggningarnas nyttjande. Bokningsdata är ofta lättillgänglig och ger en bra bild av hur tider fördelas mellan olika användare. Men bokningsdata visar endast vad som har planerats, inte nödvändigtvis vad som faktiskt har skett.

Forskning från Danmark har visat att det kan finnas betydande skillnader mellan bokade tider och faktisk användning. I projektet Fremtidens Idrætsfaciliteter[1] genomfördes mätningar i hundratals anläggningar i 23 danska kommuner. Resultaten visade bland annat att idrottshallar ofta var bokade i högre utsträckning än de faktiskt användes. Senare kamerabaserade mätningar har bekräftat samma mönster. Även svenska erfarenheter pekar på värdet av att komplettera bokningsdata med kunskap om faktisk användning. I studien Kommunala strategier för effektiv användning av lokaler: aktivitetsmätningar i idrottshallar[2] analyserades hur aktivitetsmätningar kan användas som underlag för att förstå nyttjandet av idrottshallar och stödja kommunala beslut om planering, drift och utveckling.

Dessa erfarenheter visar att bokningsdata behöver tolkas med viss försiktighet. Bokningsdata är ofta en viktig del av kommunens kunskapsunderlag och ger värdefull information om efterfrågan och planerad verksamhet. Men en bokad tid garanterar inte att aktivitet faktiskt genomförs, hur många som deltar eller hur anläggningen används. För att förstå den faktiska användningen behöver bokningsdata därför ofta kompletteras med andra typer av information, exempelvis observationer, aktivitetsmätningar eller besöksdata.

> ”Bokningsdata visar endast vad som har planerats, inte nödvändigtvis vad som faktiskt har skett.”

1 Iversen, E.B., Forsberg, P., Høyer-Kruse, J. & Ibsen, B. (2019). Fremtidens Idrætsfaciliteter – organisering, styring og ledelse. Idrættens Analyseinstitut och Syddansk Universitet.

2 Iacobaeus, H., Kazlou, A., Toll, D. & Ekholm, D. (2026). Kommunala strategier för effektiv användning av lokaler: aktivitetsmätningar i idrottshallar. CKS Rapport 2026:2, Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet

Planerad användning och faktisk användning är inte samma sak

För att förstå hur en anläggning används behöver man skilja mellan olika typer av information:

Bokning
Beskriver att en tid eller yta har reserverats.

Användning
Beskriver om anläggningen faktiskt används vid den aktuella tidpunkten.

Närvaro
Beskriver hur många personer som deltar eller vistas på platsen.

Dessa tre mått kompletterar varandra och svarar på olika frågor. Bokningsdata kan ge en bild av efterfrågan och planerad verksamhet, medan information om faktisk användning och närvaro ger kunskap om hur anläggningen verkligen nyttjas. Internationell forskning visar att det är särskilt data om faktisk användning som är värdefull när resultat ska användas för styrning, uppföljning och resursprioritering.

Från känsla till fakta

Många kommuner känner igen diskussioner som:

- ”Anläggningarna är fullbokade.”
- ”Det finns inga lediga tider.”
- ”Den här satsningen blev en succé.”
- ”Den här platsen används nästan inte alls.”

Sådana påståenden kan vara riktiga, men utan systematisk uppföljning är det svårt att veta. Aktivitetsmätning gör det möjligt att komplettera erfarenheter och uppfattningar med fakta. Den kan synliggöra mönster som annars är svåra att upptäcka, exempelvis skillnader mellan vardagar och helger, variationer mellan säsonger eller skillnader mellan olika användargrupper.

”Aktivitetsmätning gör det möjligt att komplettera erfarenheter och uppfattningar med fakta.”

Aktivitetsmätning ger inte alla svar. Men den ger ett bättre utgångsläge för att förstå hur idrotts- och friluftsanläggningar används och hur kommunens resurser kan komma fler invånare till nytta. Det är därför aktivitetsmätning bör ses som ett verktyg för lärande och utveckling snarare än som ett kontrollinstrument.

1.2 Vad kan aktivitetsmätning användas till?

Aktivitetsmätning kan användas för att ge kommuner ett bättre underlag för planering, drift, utveckling och uppföljning. Genom att komplettera bokningssystem, erfarenhetsbaserad kunskap och dialog med användare kan aktivitetsmätningar ge ett mer heltäckande underlag för planering, drift och utveckling. Forskning och erfarenheter från såväl Sverige som Danmark visar

att kunskap om faktisk användning kan bidra till att synliggöra mönster som annars är svåra att upptäcka.

Ett vanligt användningsområde är att förbättra nyttjandet av befintliga anläggningar. Genom att analysera när och hur anläggningar används kan kommuner identifiera tider med låg aktivitet, upptäcka skillnader mellan bokad och faktisk användning samt få bättre förståelse för hur olika ytor används. Sådana analyser kan bidra till att öka nyttjandet utan att det krävs nya investeringar i anläggningar.

Aktivitetsmätning kan också användas som ett verktyg för verksamhetsutveckling. Kunskap om användningsmönster kan ge stöd i frågor om öppettider, bokningsrutiner, programverksamhet och utformning av aktiviteter. I vissa fall kan resultaten även bidra till att identifiera behov hos grupper som i dag använder anläggningarna i mindre utsträckning än andra.

Ett annat viktigt användningsområde är att skapa bättre förståelse för målgrupper och användarbeteenden. Aktivitetsmätningar kan visa vilka tider olika grupper använder en anläggning, hur användningen varierar över året och om vissa miljöer lockar fler eller färre användare än förväntat. När aktivitetsdata kombineras med exempelvis enkäter eller dialog med användare kan kommunen få en mer nyanserad bild av både användning och behov.

Resultaten kan även användas för att prioritera resurser och följa upp investeringar. Kommuner investerar betydande resurser i idrotts- och friluftsanläggningar, och aktivitetsmätningar kan ge ett underlag för att bedöma hur anläggningar används före och efter olika utvecklingsinsatser. De kan därmed bidra till mer kunskapsbaserade beslut om drift, underhåll, utveckling och framtida investeringar.

Ytterst handlar aktivitetsmätning om att skapa bättre beslutsunderlag. Data kan aldrig ersätta lokalkännedom, professionella bedömningar eller dialog med användare, men den kan bidra med fakta som stärker analysen och gör det lättare att fatta välgrundade beslut. Aktivitetsmätning bör därför ses som ett verktyg för lärande, utveckling och uppföljning snarare än som ett mål i sig.

Aktivitetsmätningar kan användas till:

- Bättre beslutsunderlag
- Förbättra utnyttjandet av befintliga anläggningar
- Verktyg för verksamhetsutveckling
- Skapa bättre förståelse för målgrupper och användarbeteenden
- Prioritering av resurser och uppföljning av investeringar

1.3 Vilka frågor kan aktivitetsmätning besvara?

Vilka frågor som är relevanta varierar mellan olika kommuner, anläggningar och verksamheter, men utgångspunkten är ofta densamma: att skapa en bättre förståelse för hur anläggningar används i praktiken.

En vanlig fråga är hur mycket en anläggning faktiskt används. Många kommuner har god kunskap om vilka tider som är bokade, men mindre kunskap om vad som sker under de bokade tiderna eller hur anläggningen används utanför den organiserade verksamheten. Aktivitetsmätningar kan bidra med kunskap om både nyttjandegrad och faktisk aktivitet.

En annan viktig fråga handlar om när anläggningar används. Genom att analysera användningen över dygnet, veckan eller året kan kommunen identifiera perioder med hög respektive låg aktivitet. Sådan kunskap kan användas för att utveckla verksamheten, planera drift och identifiera eventuell ledig kapacitet.

Aktivitetsmätningar kan bidra med kunskap om både nyttjandegrad och faktisk aktivitet.

Aktivitetsmätningar kan också bidra till att synliggöra vilka grupper som använder olika anläggningar och aktivitetsmiljöer. När aktivitetsdata kombineras med andra datakällor, exempelvis enkäter eller verksamhetsdata, kan den ge ökad förståelse för målgrupper, användarbehov och eventuella skillnader i användning mellan olika grupper.

För många kommuner är det även viktigt att förstå hur anläggningar används. Det kan handla om vilka aktiviteter som genomförs, vilka delar av en anläggning som används mest eller hur olika ytor används under olika tider på dagen och året.

Slutligen kan aktivitetsmätningar bidra till att identifiera tider eller platser som används i liten utsträckning. Sådan kunskap kan användas som utgångspunkt för dialog, verksamhetsutveckling eller förändringar som syftar till att få fler att använda anläggningarna.

1.4 Vad kan aktivitetsmätning inte svara på?

Det är viktigt att vara medveten om metodens begränsningar och för att resultaten ska användas på ett klokt sätt behöver de alltid tolkas i sitt sammanhang.

Aktivitetsmätning fångar inte all fysisk aktivitet. En stor del av människors rörelse sker utanför kommunala idrotts- och friluftsanläggningar, exempelvis genom vardagsmotion, transporter, aktiviteter i hemmet eller på platser där ingen mätning genomförs. Även inom en anläggning kan vissa aktiviteter vara svåra att registrera eller tolka med hjälp av tekniska system och observationer.

Aktivitet är inte heller samma sak som nytta. Hög användning av en anläggning behöver inte automatiskt innebära att kommunens mål har uppnåtts. På samma sätt behöver låg användning inte alltid vara ett tecken på att en verksamhet fungerar dåligt. För att förstå vilken betydelse en anläggning har för folkhälsa, delaktighet, social sammanhållning eller andra samhällsmål krävs ofta att aktivitetsdata kompletteras med andra typer av kunskap.

Slutligen behöver data alltid tolkas. Siffror och diagram visar vad som har hänt, men sällan varför det har hänt. Aktiviteten kan påverkas av faktorer som väder, årstid, skolterminer, föreningsverksamhet, tillgänglighet, lokala traditioner eller tillfälliga händelser. För att förstå resultaten behöver aktivitetsmätningar därför kombineras med lokal kunskap, dialog med användare och förståelse för den verksamhet som bedrivs.

Aktivitetsmätning bör därför ses som ett verktyg för att stärka kunskapsunderlaget, inte som ett facit. Data skapar inte automatiskt kunskap. För att resultaten ska bli användbara krävs kompetens att analysera, tolka och sätta dem i sitt sammanhang. De bästa besluten fattas när data kombineras med erfarenhet, dialog och professionella bedömningar.

”Siffror och diagram visar vad som har hänt, men sällan varför det har hänt.”

Kapitel 2

Vad vill ni veta?

2.1 Börja med syftet

När kommuner börjar intressera sig för aktivitetsmätning handlar diskussionen ofta om teknik. Frågor om kameror, sensorer, besöksräknare eller andra digitala lösningar kommer lätt i fokus. Men innan metoder och verktyg diskuteras behöver kommunen ställa en annan fråga:

Vad är det vi vill veta?
Syftet med mätningen bör alltid vara utgångspunkten. Olika frågor kräver olika typer av data, och olika datakällor har olika styrkor och begränsningar. Om målet är att förstå om en idrottshall används i den omfattning som bokningssystemet visar kan en metod vara lämplig. Om målet är att förstå vilka grupper som använder ett utegym eller varför ett motionsspår används mindre än förväntat kan helt andra metoder behövas.

Ett vanligt misstag är att börja med tekniken och först därefter fundera över vilka frågor som ska besvaras. Risken är då att kommunen samlar in data som är intressant att mäta, men som inte bidrar till de beslut eller den utveckling man faktiskt vill åstadkomma.

Aktivitetsmätning bör därför ses som en process som börjar med verksamhetens behov. Först när syftet är tydligt blir det möjligt att avgöra vilken information som behövs, vilken metod som är lämplig och hur resultaten kan användas.

I arbetet med aktivitetsmätning är därför en enkel grundprincip värdefull:

Ställ frågan först. Välj metod sedan.

2.2 Om målet är att mäta användning

För att kunna bedöma om en anläggning används som förväntat behöver kommunen samla in information om användningen i praktiken.

Beroende på syftet kan olika aspekter av användningen vara intressanta att mäta.

Besök

Kan ge en övergripande bild av hur många personer som använder en anläggning eller ett område under en viss tidsperiod.

Nyttjandegrad

Kan användas för att beskriva hur stor del av den tillgängliga tiden eller ytan som faktiskt används. Nyttjandegrad används ofta för att analysera skillnader mellan bokad och faktisk användning samt för att identifiera ledig kapacitet.

Aktivitetstillfällen

Kan ge kunskap om hur ofta aktiviteter genomförs och hur användningen varierar över tid. Sådan information kan användas för att identifiera mönster mellan olika dagar, tidpunkter eller säsonger.

Vilken information som är mest relevant beror på vilken fråga kommunen vill få svar på. I vissa fall räcker det att veta hur många som använder en anläggning. I andra fall behövs mer detaljerad kunskap om när användningen sker, hur ofta aktiviteter genomförs eller hur användningen förhåller sig till bokningsläget.

Mål: Mäta användning

Mät: Besök, nyttjandegrad, aktivitetstillfällen

Snabbguide

2.3 Om målet är att förstå målgrupper

I många kommuner finns ett växande behov av att bättre förstå vilka som nås av verksamheten och om vissa grupper använder anläggningarna i mindre utsträckning än andra.

Om syftet är att förstå målgrupper behöver aktivitetsmätningen kompletteras med information om användarna. Beroende på frågeställning kan det handla om ålder, kön, organisationsform eller deltagande i olika aktiviteter. Sådan kunskap kan bidra till att synliggöra mönster som annars är svåra att upptäcka.

Mål: Förstå målgrupper

Mät: Ålder, kön, organisationsform, deltagande

Ålder

Kan ge en bild av vilka åldersgrupper som använder en anläggning och om användningen förändras över tid.

Kön

Kan bidra till ökad kunskap om hur olika grupper använder kommunens anläggningar och aktivitetsmiljöer.

Organisationsform

Kan ge information om balansen mellan organiserad verksamhet genom föreningar, skolor eller andra organisationer och egenorganiserad aktivitet.

Deltagande

Kan ge en bild av hur många som faktiskt använder en anläggning eller deltar i olika aktiviteter, vilket kan vara ett viktigt komplement till information om bokningar och besök.

Kunskap om målgrupper kan användas för att identifiera vilka grupper som nås av kommunens satsningar, vilka grupper som använder olika anläggningar och om det finns behov av förändringar i verksamhet, information eller utformning. När aktivitetsdata kombineras med exempelvis enkäter, dialog eller annan verksamhetsdata kan kommunen få en mer nyanserad förståelse för både användning och behov.

2.4 Om målet är att förstå kapacitet

För många kommuner handlar aktivitetsmätning också om att förstå hur väl den tillgängliga kapaciteten används. Frågor om tillgång till tider, efterfrågan och ledig kapacitet är ofta centrala i planeringen och förvaltningen av idrotts- och friluftsanläggningar.

För att kunna bedöma kapacitetsutnyttjandet behöver kommunen vanligtvis kombinera information från bokningssystem med data om faktisk användning. Det gör det möjligt att analysera hur väl tillgängliga resurser används och om det finns skillnader mellan planerad och faktisk verksamhet.

Mål: Förstå kapacitet

Mät: Bokade tider, använda tider, ledig kapacitet

Bokade tider

Kan ge information om efterfrågan och hur tider fördelas mellan olika användare. Bokningsdata visar vilka tider som har reserverats och av vem.

Använda tider

Kan ge kunskap om hur stor del av de bokade tiderna som faktiskt utnyttjas för aktivitet. Genom att jämföra bokade och använda tider kan kommunen få en mer realistisk bild av anläggningens nyttjande.

Ledig kapacitet

Handlar om de tider eller ytor som används i liten utsträckning eller inte alls. Sådan kunskap kan vara värdefull när kommunen vill skapa bättre förutsättningar för fler aktiviteter eller nya målgrupper.

Kunskap om kapacitet

Kan användas för att identifiera underutnyttjade tider, utveckla bokningsrutiner och förbättra fördelningen av tillgängliga resurser. Den kan också bidra till diskussioner om behovet av nya anläggningar eller om det finns möjlighet att använda befintliga anläggningar mer effektivt.

2.5 Om målet är att följa upp investeringar

För att kunna bedöma om en investering i en idrotts- eller friluftsanläggning har fått avsedd effekt behöver kommunen följa upp hur användningen förändras över tid.

I sådana situationer är det särskilt viktigt att samla in data både före och efter en förändring. Utan en utgångspunkt kan det vara svårt att avgöra om förändringar i användningen beror på själva investeringen eller på andra faktorer.

Mätningar före och efter en investering kan användas för att undersöka om:

- antalet besök har förändrats
- användningen har ökat eller minskat
- nya målgrupper har börjat använda anläggningen
- användningsmönstren har förändrats
- vissa ytor eller funktioner används mer än tidigare

Kom ihåg att effekter av investeringar inte alltid blir synliga direkt. Användning kan påverkas av exempelvis årstid, väder, information, verksamhetsutbud och lokala förutsättningar. För att få en rättvisande bild kan det därför vara värdefullt att följa utvecklingen under en längre tidsperiod.

När aktivitetsmätningar kombineras med andra underlag, exempelvis enkäter, dialog med användare eller verksamhetsdata, kan de ge en bättre förståelse för hur en investering har påverkat användningen av en anläggning eller aktivitetsmiljö.

Mål: Följa upp investeringar

Mät: Samtliga relevanta aktiviteter, jämför över tid

Checklista: Vad vill vi veta?

- ☐ Vill vi förstå användningen, målgrupperna, kapaciteten eller effekterna av en investering?
- ☐ Hur många använder anläggningen?
- ☐ När används den?
- ☐ Av vem används den?
- ☐ Vilka aktiviteter genomförs?
- ☐ Hur väl används den tillgängliga kapaciteten?
- ☐ Vilka tider eller ytor används lite eller inte alls?
- ☐ Har användningen förändrats över tid?

Kapitel 3

Vad kan mätas?

3.1 Fem nivåer av kunskap

Olika typer av data kan ge kunskap på olika nivåer. Vissa data beskriver vad som har planerats, medan andra ger kunskap om faktisk användning, aktiviteter eller effekter.

Att vara tydlig med vilken typ av kunskap man söker gör det lättare att välja både metod och analys. De fem nivåerna nedan kan användas som ett stöd för att förstå skillnaden mellan olika typer av information.

De fem nivåerna bygger på varandra. Ju högre upp i modellen man kommer, desto mer komplex kunskap krävs. Samtidigt finns det inget som säger att den högsta nivån alltid är den viktigaste. Vilken nivå som är relevant beror på vilka frågor kommunen vill få svar på och vilka beslut som ska fattas.

Tabell: De olika kunskapsnivåerna

Nivå	Fråga	Förklaring	Exempel
Nivå 5: Effekter	Vilken nytta skapas?	Den femte nivån handlar om effekter. Här lämnar man själva aktivitetsmätningen och börjar ställa frågor om betydelsen av användningen. Det kan exempelvis handla om folkhälsa, delaktighet, sociala möten, trygghet eller andra mål som kommunen vill uppnå. Sådana frågor kan sällan besvaras genom aktivitetsdata ensam, utan kräver ofta att aktivitetsmätningen kombineras med andra typer av kunskap.	Har den nya aktivitetsytan lett till att fler ungdomar är fysiskt aktiva?
Nivå 4: Aktivitet	Vad gör människorna?	På den fjärde nivån handlar det inte bara om att aktivitet sker, utan om vilken aktivitet som genomförs. Denna kunskap kan ge svar på frågor om aktivitetsformer, användningsmönster och hur olika delar av en anläggning används. Informationen kan också bidra till ökad kunskap om målgrupper och användarbehov.	Hallen används för innebandy, spontanidrott eller skolaktivitet.
Nivå 3: Användning	Sker aktivitet?	Att människor kommer till en plats betyder inte nödvändigtvis att anläggningen används på det sätt som avses. Därför handlar den tredje nivån om att undersöka om aktivitet faktiskt sker. Denna typ av information används ofta för att analysera skillnader mellan bokning och faktisk användning eller för att förstå hur stor del av en anläggnings kapacitet som faktiskt nyttjas.	Hallen är bokad två timmar men används bara under en av dessa timmar.
Nivå 2: Besök	Vem kommer dit?	Den andra nivån handlar om besök, om människor faktiskt kommer till platsen. Besöksdata kan exempelvis samlas in med hjälp av besöksräknare, biljettsystem eller observationer. Informationen kan ge kunskap om hur många människor som använder en anläggning eller ett område under olika tider.	200 personer besöker ett motionsspår under en dag.
Nivå 1: Bokning	Vad är reserverat?	Den första nivån handlar om bokningar och reservationer. Bokningsdata kan ge information om vilka tider som har fördelats, vilka användare som har tillgång till anläggningen och hur efterfrågan ser ut. Bokningsdata är ofta lättillgänglig och kan ge värdefull kunskap om planerad verksamhet. Samtidigt visar den inte om aktiviteten faktiskt genomförs.	En idrottshall är bokad mellan klockan 18 och 20 av en förening.

3.2 Organiserad och egenorganiserad aktivitet

Förutsättningarna för aktivitetsmätning skiljer sig åt beroende på om aktiviteten är organiserad eller egenorganiserad.

Organiserad aktivitet sker vanligtvis inom ramen för föreningsverksamhet, skolor eller andra organisationer. Den är ofta schemalagd, bokad och leds av en ansvarig aktör.

Egenorganiserad aktivitet sker däremot på individens eller gruppens eget initiativ, utan att vara knuten till en bokning eller organiserad verksamhet. Det kan handla om allt från spontanidrott och utegym till promenader, löpning och andra aktiviteter i friluftsmiljöer.

Skillnaden är viktig eftersom den påverkar vilken information som finns tillgänglig och vilka metoder som är lämpliga för att mäta användningen.

> ”Skillnaden mellan organiserad och egenorganiserad aktivitet påverkar vilka data som finns tillgängliga.”

Organiserad och egenorganiserad aktivitet förekommer i många olika typer av anläggningar och aktivitetsytor. Ur ett aktivitetsmätningsperspektiv är det dock ofta lika viktigt att förstå hur aktiviteten organiseras som att förstå vilken typ av anläggning eller aktivitetsyta som används. Skillnaden mellan organiserad och egenorganiserad aktivitet påverkar vilka data som finns tillgängliga, vilka frågor som kan besvaras och vilka metoder som är lämpliga att använda.

Organiserad aktivitet
I miljöer där aktiviteten huvudsakligen är organiserad finns ofta tillgång till bokningssystem, verksamhetsdata eller närvaroregistrering. Det gör det möjligt att analysera exempelvis bokade tider, faktiskt använda tider, deltagande och kapacitetsutnyttjande.

Exempel på anläggningar där organiserad aktivitet ofta dominerar är:

- idrottshallar
- bollplaner
- simhallar
- ishallar
- ridanläggningar
- friidrottsanläggningar

Samtidigt kan det finnas skillnader mellan bokad och faktisk användning. För att få en mer rättvisande bild av nyttjandet kan bokningsdata därför behöva kompletteras med andra typer av mätningar.

Egenorganiserad aktivitet
I miljöer där aktiviteten huvudsakligen är egenorganiserad saknas ofta bokningar och andra administrativa datakällor. Här behöver kommunen i större utsträckning använda observationer, besöksräknare, enkäter eller andra metoder för att förstå användningen.

Exempel på miljöer där egenorganiserad aktivitet ofta är central är:

- utegym
- spontanidrottsytor
- aktivitetsparker
- motionsspår
- leder
- friluftsområden

I dessa miljöer är frågor om besök, användningsmönster, målgrupper och säsongsvariationer ofta viktigare än frågor om bokningar eller schemalagd verksamhet. Användningen kan dessutom variera kraftigt över tid, vilket ställer särskilda krav på val av mätmetod och mätperiod.

Många miljöer innehåller båda formerna

I praktiken är gränsen mellan organiserad och egenorganiserad aktivitet inte alltid tydlig. Samma anläggning kan användas på olika sätt beroende på tidpunkt och målgrupp. En konstgräsplan kan exempelvis vara bokad av föreningar under kvällen men användas spontant under andra tider. På samma sätt kan ett motionsspår användas både av enskilda motionärer och av organiserade grupper.

När kommunen planerar en aktivitetsmätning är det därför viktigt att utgå från hur anläggningen faktiskt används snarare än enbart från vilken anläggningstyp det handlar om. Samma miljö kan innehålla både organiserad och egenorganiserad aktivitet, vilket innebär att flera datakällor eller metoder ibland kan behöva kombineras för att ge en rättvisande bild av användningen.

Kom ihåg!

Organiserad och egenorganiserad aktivitet skapar olika förutsättningar för aktivitetsmätning. Samma anläggning kan dessutom användas på olika sätt av olika målgrupper och vid olika tider. Därför behöver valet av metod utgå från hur anläggningen faktiskt används och vilken fråga kommunen vill få svar på.

Kapitel 4

Metoder för aktivitetsmätning

4.1 Bokningssystem

Bokningssystem är den vanligaste och mest lättillgängliga källan till information om användningen av kommunala idrottsanläggningar. Genom bokningsdata kan kommunen få kunskap om efterfrågan på tider, hur resurser fördelas mellan olika användare och hur den organiserade verksamheten planeras.

Bokningssystem ger framför allt information om planerad användning. De är därför ofta en bra utgångspunkt för analyser av nyttjande, kapacitet och verksamhet, särskilt i anläggningar där en stor del av aktiviteten sker genom organiserad verksamhet.

Passar för

Bokningsdata är särskilt användbart i anläggningar där verksamheten huvudsakligen är organiserad och där användningen styrs genom bokningar.

Exempel:

- idrottshallar
- bollplaner och konstgräsplaner
- simhallar med bokningsbar verksamhet
- ishallar
- friidrottsanläggningar
- andra anläggningar där tider fördelas genom bokningssystem

> ”Bokningsdata är särskilt användbart i anläggningar där verksamheten huvudsakligen är organiserad.”

Vad kan metoden användas till?

Bokningsdata kan bland annat användas för att följa efterfrågan på tider, analysera hur tider fördelas mellan olika användare och identifiera tider med låg eller hög beläggning. Bokningsdata är dessutom bra för att följa förändringar över tid, analysera kapacitetsutnyttjande och skapa underlag för dialog med föreningar och andra användare.

Fördelar

- data finns ofta redan tillgänglig
- metoden innebär vanligtvis inga extra kostnader för datainsamling
- information kan samlas in över långa tidsperioder
- bokningsdata är ofta enkel att analysera och jämföra över tid
- metoden fungerar väl för organiserad verksamhet

Begränsningar

Bokningsdata visar endast vad som har planerats, inte nödvändigtvis vad som faktiskt har skett.

Det innebär att bokningsdata normalt inte kan visa:

- om aktiviteten faktiskt genomfördes
- hur många som deltog
- hur ytorna användes
- vilken aktivitet som bedrevs i praktiken
- användning utanför bokade tider

4.2 Observationer

Observationer bygger på att användningen registreras direkt på plats av en observatör enligt i förväg bestämda kriterier.

Observationer kan användas för att samla in information om hur många som använder en plats, vilka aktiviteter som genomförs, vilka grupper som använder anläggningen och hur användningen varierar över tid. Metoden är särskilt värdefull i miljöer där bokningssystem saknas eller där kommunen vill förstå vad som faktiskt sker på platsen.

Passar för

Observationer är särskilt användbara i miljöer där användningen huvudsakligen är egenorganiserad eller där kommunen vill förstå hur en plats används i praktiken.

Exempel:

- spontanidrottsytor
- utegym
- aktivitetsparker
- näridrottsplatser
- skateparker
- lek- och aktivitetsmiljöer
- friluftsområden och vissa motionsspår

Vad kan metoden användas till?

Observationer kan bland annat användas för att räkna antalet användare, studera vilka aktiviteter som genomförs och analysera hur olika ytor används. Metoden är dessutom bra för att identifiera användningsmönster under olika tider, få kunskap om olika målgrupper och komplettera information från bokningssystem eller besöksräknare.

Att tänka på: Bokningssystem

En vanlig fallgrop är att likställa bokning med användning. En bokad tid betyder inte automatiskt att aktivitet har genomförts. Om syftet är att förstå hur anläggningen faktiskt används bör bokningsdata därför kompletteras med exempelvis observationer, aktivitetsmätningar eller andra former av användningsdata.

Fördelar

- ger information om faktisk användning
- kan användas i miljöer där bokningsdata saknas
- gör det möjligt att registrera aktiviteter och användningsmönster
- relativt enkel metod att komma igång med
- kan anpassas efter lokala behov och frågeställningar

Begränsningar

Observationer bygger på att någon finns på plats och registrerar användningen. Det innebär att datainsamlingen ofta är mer resurskrävande än metoder som bygger på automatiserad insamling.

Metoden kan också påverkas av när observationerna genomförs, observatörens bedömningar samt väder och andra tillfälliga förhållanden. Metoden har också en begränsad möjlighet att täcka långa tidsperioder.

Observationer ger dessutom endast kunskap om det som kan observeras. Metoden kan inte förklara varför människor använder eller inte använder en plats.

Att tänka på: Observationer

Observationer fungerar bäst när de genomförs enligt en tydlig plan. För att resultaten ska kunna jämföras över tid bör kommunen bestämma i förväg:

- vilka tider som ska observeras
- vilka aktiviteter som ska registreras
- vilken information som ska samlas in
- hur observationerna ska dokumenteras

Observationer kan med fördel kombineras med andra metoder, exempelvis enkäter, besöksräknare eller aktivitetsmätningar, för att ge en mer komplett bild av användningen.

Observationer passar för egenorganiserad användning.

4.3 Manuella räkningar

Manuella räkningar är en enkel metod för att mäta användningen av en anläggning eller aktivitetsyta. Metoden bygger på att en person registrerar antalet användare vid bestämda tidpunkter eller under avgränsade tidsperioder.

Till skillnad från mer omfattande observationsstudier ligger fokus främst på att räkna användare, besök eller aktivitetstillfällen snarare än att beskriva aktiviteter eller användningsmönster i detalj. Metoden används ofta som ett första steg när kommunen vill få en översiktlig bild av användningen.

Passar för

Manuella räkningar fungerar särskilt väl när kommunen vill få en snabb och relativt enkel bild av användningen.

Exempel:

- utegym
- spontanidrottsytor
- aktivitetsparker
- skateparker
- motionsspår
- leder
- friluftsområden
- mindre idrottsanläggningar

Vad kan metoden användas till?

Manuella räkningar kan bland annat användas för att uppskatta antalet användare, jämföra användningen mellan olika platser, identifiera tider med hög eller låg användning samt följa förändringar över tid. Manuella räkningar är bra för att skapa ett underlag inför mer omfattande mätningar.

Metoden fungerar bäst när användningen är relativt synlig och lätt att registrera. Manuell räkning passar även bra när kommunen behöver en ögonblicksbild av användning, har begränsade resurser för datainsamling och när syftet är att få en uppskattning snarare än exakta siffror.

Metoden används ofta vid pilotprojekt eller som ett första steg innan kommunen investerar i mer avancerade mätmetoder.

Genomförande

Kommunen väljer i förväg vilka platser, tidpunkter och tidsperioder som ska studeras. Därefter registreras antalet användare enligt en gemensam metod. Resultaten sammanställs och analyseras därefter för att identifiera mönster och variationer.

För att resultaten ska bli jämförbara är det viktigt att:

- använda samma metod vid varje mättillfälle
- genomföra mätningar vid olika tider på dagen
- inkludera både vardagar och helger när det är relevant
- dokumentera väderförhållanden och andra omständigheter som kan påverka användningen

Fördelar

- enkla att genomföra
- kräver begränsad utrustning
- låga kostnader
- kan genomföras nästan överallt
- ger snabb information om användningen

Begränsningar

Metoden ger endast information om de tidpunkter då räkningen genomförs. Användning som sker vid andra tider registreras inte. Resultaten påverkas också av val av mättidpunkt, väderförhållanden, säsong och tillfälliga aktiviteter eller evenemang. Metoden ger dessutom begränsad information om varför människor använder en plats och vilka upplevelser eller behov som ligger bakom användningen.

4.4 Enkäter och intervjuer

Enkäter och intervjuer används för att samla in information om användarnas erfarenheter, behov och upplevelser. Till skillnad från många andra metoder fokuserar de inte främst på hur mycket en anläggning används, utan på hur användningen upplevs och vilka faktorer som påverkar den.

Metoden används ofta som ett komplement till andra former av aktivitetsmätning. Genom att kombinera data om faktisk användning med användarnas egna erfarenheter kan kommunen få en djupare förståelse för resultaten och de mönster som identifieras.

Passar för

Enkäter och intervjuer kan användas i de flesta typer av idrotts- och friluftsanläggningar.

Exempel:

- idrottshallar
- bollplaner
- simhallar
- utegym
- aktivitetsparker
- motionsspår
- friluftsområden

Att tänka på: Manuella räkningar

Manuella räkningar fungerar ofta bäst som ett komplement till andra metoder. Genom att kombinera räkningar med exempelvis observationer, enkäter eller automatiska räknare kan kommunen få en mer komplett bild av användningen. I vissa fall kan enkäter också kombineras med karta eller platsmarkeringar, så att användare kan ange vilka delar av ett område de använder, uppskattar eller upplever som problematiska.

Metoden är särskilt användbar när kommunen vill förstå användarnas perspektiv och inte bara deras beteenden.

Vad kan metoden användas till?

Enkäter och intervjuer kan bland annat användas för att få kunskap om motiv till att använda eller inte använda en anläggning, upplevda hinder för deltagande samt nöjdhet och användarupplevelser. Dessutom är metoden bra för att få kunskap om önskemål om utveckling eller förändringar, trygghet, tillgänglighet och trivsel och hur olika målgrupper upplever anläggningen.

Fördelar

- ger kunskap om sådant som inte kan observeras direkt
- kan förklara varför människor använder eller inte använder en plats
- gör det möjligt att fånga användarnas egna perspektiv
- kan ge värdefull information om behov, önskemål och hinder
- fungerar väl som komplement till andra metoder

Begränsningar

Metoden bygger på att människor väljer att delta och svara på frågor. Resultaten påverkas därför av vilka som svarar och hur frågorna är utformade.

Enkäter och intervjuer kan inte heller ge en fullständig bild av faktisk användning. Människor kan minnas fel, tolka frågor olika eller beskriva sin användning på ett sätt som skiljer sig från vad som faktiskt sker.

Att tänka på: Enkäter och intervjuer

Om målet är att förstå användning, målgrupper eller effekter av en investering är det ofta värdefullt att kombinera enkäter och intervjuer med andra metoder. Aktivitetsdata kan visa vad som händer, medan enkäter och intervjuer kan bidra till att förklara varför det händer.

Ett vanligt misstag är att använda enbart enkäter för att uppskatta användningen av en anläggning. För sådana frågor ger observationer, aktivitetsmätningar eller automatiska mätmetoder ofta mer tillförlitliga resultat. Enkäter och intervjuer är däremot särskilt värdefulla när kommunen vill förstå motiv, hinder, upplevelser och behov.

4.5 Besöksräknare

Besöksräknare används för att automatiskt registrera hur många personer som passerar en viss punkt eller använder ett område under en längre tidsperiod. Metoden används i dag inom bland annat friluftsliv, naturvård, parkförvaltning och fritidsverksamhet.

Till skillnad från manuella räkningar kan besöksräknare samla in data kontinuerligt under veckor, månader eller år. Det gör det möjligt att analysera variationer över tid och identifiera mönster som annars kan vara svåra att upptäcka.

Passar för

Besöksräknare är särskilt användbara i miljöer där användningen sker utan bokning och där många användare passerar samma plats.

Exempel:

- motionsspår
- leder
- parker
- friluftsområden
- naturreservat
- utegym med tydliga entréer eller passager
- strand- och rekreationsområden

Vad kan metoden användas till?

Besöksräknare kan bland annat användas för att uppskatta antalet besök, följa förändringar över tid, analysera säsongsvariationer och identifiera tider med hög och låg belastning. Dessutom är metoden bra för att följa effekter av investeringar eller utvecklingsinsatser och planera drift, underhåll och resurser.

”Dessutom är metoden bra för att följa effekter av investeringar eller utvecklingsinsatser.”

Typer av räknare

Valet av besöksräknare bör anpassas till platsens förutsättningar.

IR-räknare (infraröd teknik)
Registrerar när en person passerar en osynlig stråle mellan sändare och mottagare. Vanliga på leder, motionsspår och entréer.

Radarräknare
Registrerar rörelse med hjälp av radar. Kan användas för gående, löpare och i vissa fall cyklister.

Slingor
Placeras i marken och registrerar exempelvis cyklar eller andra objekt som passerar över slingan. Används ofta på cykelstråk och vissa leder.

Trycksensorer
Registrerar belastning när någon passerar över en sensor. Kan användas för besöksmätning på exempelvis leder, stigar och andra gångstråk.

Fördelar

- automatisk datainsamling
- möjlighet att samla data under lång tid
- relativt begränsat behov av personalinsatser
- bra för att identifiera säsongs- och tidsvariationer
- kan ge stora datamängder till låg kostnad per registrering

Begränsningar

Besöksräknare registrerar vanligtvis endast passager och kan sällan ge information om vilka användarna är eller vad de gör.

Metoden kan därför normalt inte svara på vilka aktiviteter som genomförs, användarnas motiv eller upplevelser, ålder eller andra målgruppsfaktorer eller hur länge personer vistas på platsen.

Resultaten kan också påverkas av placeringen av räknaren, tekniska fel och hur människor rör sig genom området.

4.6 Kamera- och AI-baserad mätning

Kamera- och AI-baserad aktivitetsmätning är en relativt ny metod som under senare år har fått ökad uppmärksamhet i Norden. Metoden bygger på att kameror registrerar aktivitet i en anläggning och att AI-baserad analys används för att bearbeta informationen. Syftet är inte att identifiera enskilda personer, utan att skapa kunskap om användning, aktivitet och kapacitetsutnyttjande.

Metoden används i dag framför allt i idrottsanläggningar där kommunen vill få bättre kunskap om den faktiska användningen och hur den förhåller sig till bokningsläget.

Passar för

Kamera- och AI-baserad mätning är särskilt användbar i miljöer där det är viktigt att förstå faktisk användning och kapacitetsutnyttjande.

Exempel:

- idrottshallar
- gymnastiksalar
- konstgräsplaner
- bollhallar
- ishallar
- större aktivitetsytor

Vad kan metoden användas till?

Kamera- och AI-baserad mätning kan bland annat användas för att registrera om aktivitet sker eller inte, mäta nyttjandegrad, analysera skillnader mellan bokad och faktisk användning och följa användningen över tid. Metoden är även bra för att identifiera tider med låg eller hög belastning och skapa underlag för planering, drift och investeringar.

Beroende på vilken teknik som används kan systemet även ge information om exempelvis antal personer eller användningen av olika delar av en anläggning.

Vissa system kan också användas för att analysera hur olika delar av en yta eller anläggning används. Sådan information kan

Att tänka på: Besöksräknare

Valet av placering är ofta avgörande för resultatets kvalitet. En räknare som placeras på fel plats kan underskatta eller överskatta användningen av ett område. För automatiska räknare kan det vara viktigt att kontrollera att utrustningen mäter på ett tillförlitligt sätt. Det kan exempelvis göras genom manuella kontrollräkningar under vissa perioder. Om det finns systematiska avvikelser behöver resultaten tolkas med försiktighet eller justeras i analysen.

Besöksräknare fungerar ofta bäst när de kombineras med andra metoder, exempelvis manuella räkningar, observationer eller enkäter. Då kan kommunen både mäta hur många som använder en plats och få en bättre förståelse för vilka användarna är och hur området används.

exempelvis användas som stöd för drift, underhåll och planering av framtida investeringar.

Hur fungerar tekniken?

Förenklat kan metoden beskrivas som en kombination av kameror och automatiserad analys.

Kamerorna registrerar aktivitet i anläggningen och AI-baserade algoritmer analyserar därefter materialet för att identifiera exempelvis rörelse, aktivitet och användning. Resultatet blir statistik och nyckeltal som kan användas i analyser och uppföljning.

Exakt hur systemen fungerar varierar mellan olika leverantörer och tekniska lösningar. Kommunen behöver därför tidigt bedöma hur lösningen bör hanteras utifrån dataskydd, integritet och informationshantering.

Möjligheter

- Automatisk datainsamling över långa tidsperioder.
- Möjlighet att följa faktisk användning snarare än enbart bokningar.
- Stora datamängder som möjliggör analyser över tid.
- Kan ge kunskap om kapacitetsutnyttjande och nyttjandegrad.
- Begränsat behov av manuella observationer.
- Kan bidra till ett mer faktabaserat beslutsunderlag.

Metoden är särskilt intressant när kommunen vill förstå hur väl befintliga anläggningar används och om det finns skillnader mellan planerad och faktisk verksamhet.

Begränsningar

Metoden kan normalt inte förklara varför människor använder eller inte använder en anläggning och resultaten påverkas av hur systemet konfigureras och vilka variabler som registreras. Mätningen ger inte heller automatiskt kunskap om användarnas upplevelser eller behov. Tekniken kräver investeringar i utrustning, drift och analys och ställer krav på att integritets- och dataskyddsfrågor hanteras noggrant.

Det är också viktigt att komma ihåg att metoden mäter aktivitet och användning, inte samhällsnytta. För att förstå exempelvis folkhälsoeffekter eller användarnas upplevelser behöver resultaten kompletteras med andra metoder.

Erfarenheter från Norden

Danmark har varit ledande i utvecklingen av kamera- och AI-baserad aktivitetsmätning inom idrottsanläggningar. Erfarenheter från bland annat Idrættens Analyseinstitut (Idan), Syddansk Universitet och LOA-fonden visar att metoden kan ge betydligt bättre kunskap om faktisk användning än vad som är möjligt med enbart bokningsdata.

De danska studierna har bland annat visat att det ofta finns skillnader mellan bokade tider och faktisk användning, vilket har bidragit till ett ökat intresse för metoden som underlag för planering och kapacitetsanalyser.

Även i Sverige har metoden börjat användas i kommunal verksamhet. I studien Kommunala strategier för effektiv användning av lokaler: aktivitetsmätningar i idrottshallar analyserades hur AI-baserade aktivitetsmätningar kan användas för att skapa bättre kunskap om nyttjandet av kommunala idrottshallar och bidra till planering, drift och verksamhetsutveckling.

4.7 Mobilitetsdata och digitala spår

Digitaliseringen har skapat nya möjligheter att förstå hur människor rör sig mellan olika platser. Mobilitetsdata och digitala spår kan exempelvis baseras på anonymiserade rörelsedata från mobiltelefoner, appar, träningsplattformar eller andra digitala system som registrerar förflyttningar och aktivitetsmönster.

Till skillnad från många andra metoder fokuserar mobilitetsdata inte främst på en enskild anläggning, utan på hur människor rör sig inom ett område eller mellan olika platser. Metoden kan därför ge ett bredare perspektiv på användning och tillgänglighet.

Passar för

Mobilitetsdata är särskilt användbart när kommunen vill förstå rörelsemönster på en övergripande nivå.

Exempel:

- större friluftsområden
- motionsspårsystem
- sammanhängande rekreationsområden
- stadsdelar och tätorter
- cykel- och gångnät
- områden med flera anläggningar eller aktivitetsytor

Vad kan metoden användas till?

Mobilitetsdata kan bland annat användas för att analysera rörelsemönster, identifiera vilka områden som används mest och studera hur människor tar sig till och från olika platser. Metoden är även bra för att följa förändringar över tid, analysera geografisk tillgänglighet och kompletterar andra former av aktivitetsmätning.

Att tänka på: Kamera- och AI-baserad mätning

Kamera- och AI-baserad mätning är som mest värdefull när den används som ett stöd för lärande och utveckling. Resultaten bör alltid tolkas tillsammans med lokal kunskap, dialog med användare och andra typer av data.

En vanlig fallgrop är att fokusera för mycket på tekniken och för lite på frågeställningen. Precis som för andra metoder bör kommunen därför börja med att formulera vad man vill veta innan man väljer teknisk lösning.

När kommunen investerar i ett system för aktivitetsmätning kan det vara värdefullt att tidigt fundera över hur data ska lagras, analyseras och användas över tid. En viktig fråga är vilken tillgång kommunen har till de data som samlas in och om resultaten kan exporteras och kombineras med andra kommunala underlag. Detta kan få betydelse för framtida analyser, jämförelser och möjligheten att byta system eller leverantör.

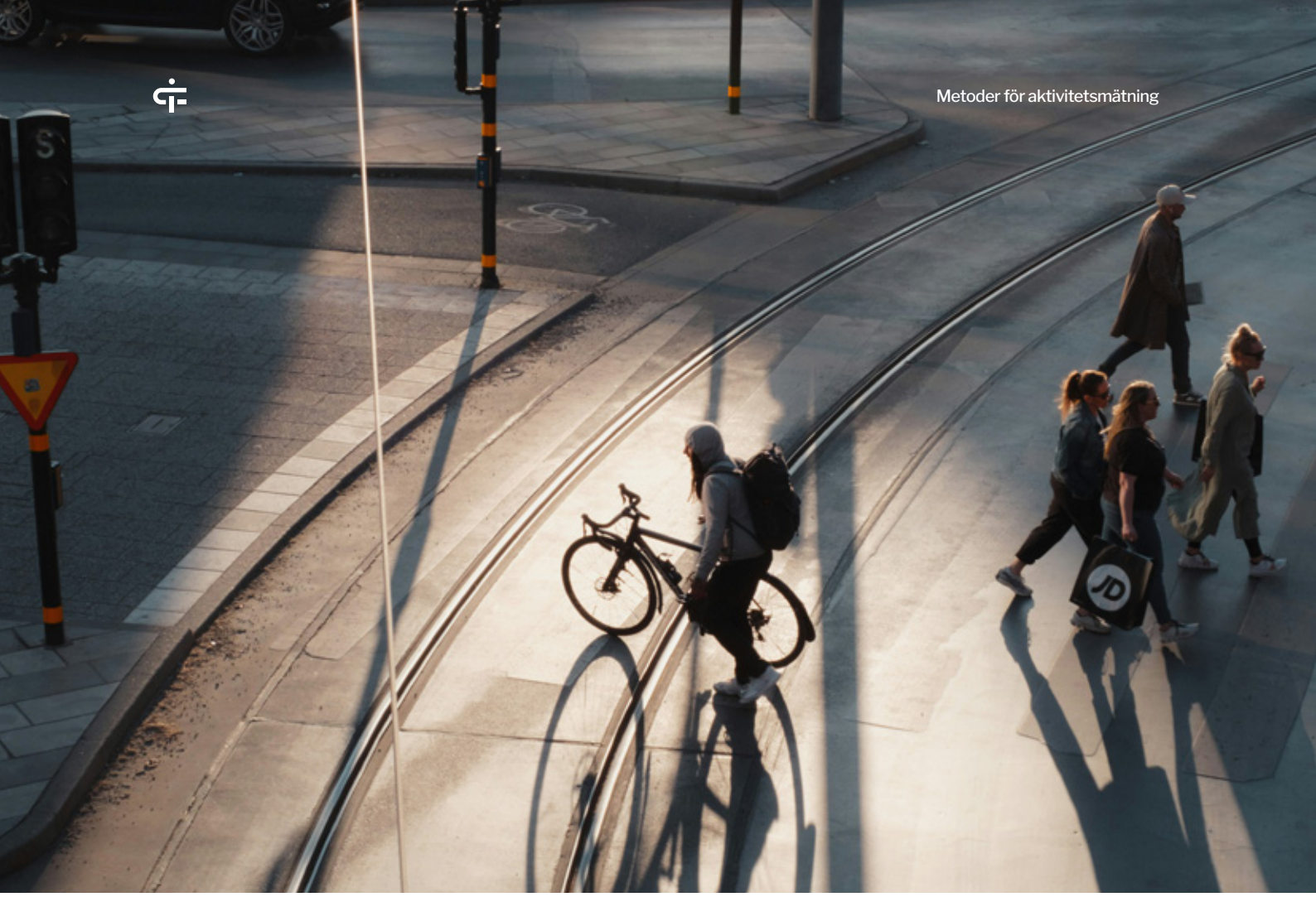

Mobilitetsdata är bra för att följa förändringar över tid.

Möjligheter

- Ger ett geografiskt perspektiv på användningen.
- Kan omfatta stora områden och många användare samtidigt.
- Möjliggör analyser av rörelser mellan olika platser.
- Kan ge kunskap om tillgänglighet och upptagningsområden.
- Kan bidra till bättre förståelse för hur anläggningar och aktivitetsmiljöer används i relation till varandra.
- Kan användas för att följa förändringar över längre tidsperioder.

Mobilitetsdata kan exempelvis bidra till att förstå vilka motionsspår som används mest, hur besökare rör sig inom ett friluftsområde eller hur olika anläggningar samspelar inom ett större område.

Risker och begränsningar

Det kan vara svårt att veta exakt vilken aktivitet som genomförs, och data beskriver ofta rörelser snarare än aktivitet. Metoden ger begränsad information om motiv, upplevelser och användarbehov. Dessutom kan resultaten påverkas av hur data samlas in och vilka användare som ingår i underlaget, och det finns en risk att vissa grupper representeras bättre än andra beroende på datakälla.

När passar metoden?

Mobilitetsdata är särskilt relevant när kommunen vill förstå användningen av större områden eller analysera rörelser mellan olika platser.

Metoden passar ofta bäst när frågeställningarna handlar om:

- hur människor rör sig till och från olika anläggningar
- hur olika aktivitetsmiljöer används i relation till varandra
- geografisk tillgänglighet
- användning av större friluft- och rekreationsområden
- övergripande planering och uppföljning

Om målet däremot är att förstå vad människor gör på en specifik plats, hur många som använder en viss anläggning eller vilka aktiviteter som genomförs är andra metoder ofta mer lämpliga.

Att tänka på: Mobilitetsdata och digitala spår

Mobilitetsdata ger ofta bäst resultat när den kombineras med andra datakällor. Genom att kombinera rörelsedata med exempelvis besöksräknare, observationer, enkäter eller aktivitetsmätningar kan kommunen få både ett geografiskt perspektiv och en bättre förståelse för vad som faktiskt sker på platsen.

Tänk på att integritets- och dataskyddsfrågor behöver hanteras noggrant.

Kapitel 5

Att mäta i olika miljöer

5.1 Idrottshallar och andra inomhusanläggningar

Idrottshallar är en av Sveriges vanligaste och mest använda idrottsanläggningar. Liknande förutsättningar finns ofta även i gymnastiksalar, bollhallar, rackethallar, kampsportslokaler och andra inomhusanläggningar där verksamheten till stor del är organiserad och bokningsbar.

Samtidigt är det just i sådana miljöer som skillnaden mellan bokad och faktisk användning ofta blir särskilt intressant. Många kommuner har god kunskap om hur tider är fördelade mellan olika användare, men mindre kunskap om hur anläggningarna faktiskt används. Därför lämpar sig inomhusanläggningar särskilt väl för olika former av aktivitetsmätning.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning i idrottshallar används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur stor del av de bokade tiderna används faktiskt?
- När är belastningen som högst respektive lägst?
- Finns det ledig kapacitet?
- Hur många personer använder anläggningen?
- Hur varierar användningen över året?
- Hur används olika hallar eller delar av anläggningen?

Lämpliga metoder

Flera metoder kan användas för att studera användningen av idrottshallar och andra inomhusanläggningar.

Bokningssystem
Ger information om planerad verksamhet och efterfrågan på tider.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att följa upp faktisk användning under utvalda perioder.

Enkäter och intervjuer
Kan bidra med kunskap om användarnas behov, upplevelser och motiv.

Kamera- och AI-baserad mätning
Kan ge kontinuerlig information om faktisk användning, aktivitet och kapacitetsutnyttjande över längre tidsperioder.

I praktiken ger en kombination av flera metoder ofta det mest användbara underlaget.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- antal aktivitetstillfällen
- nyttjandegrad
- bokade timmar
- använda timmar
- andel bokad tid som används
- antal deltagare per aktivitetstillfälle
- användning per veckodag eller tid på dygnet

Nyckeltalen kan användas för att följa utvecklingen över tid eller jämföra olika anläggningar.

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att utgå från att bokade tider motsvarar faktisk användning. Erfarenheter från både Sverige och Danmark visar att det kan finnas betydande skillnader mellan bokning och aktivitet.

En annan fallgrop är att enbart fokusera på beläggning. Hög användning är inte nödvändigtvis samma sak som hög måluppfyllelse. Aktivitetsmätning behöver därför sättas i relation till verksamhetens syften och kommunens mål.

Det är också viktigt att komma ihåg att användningen ofta varierar mellan olika delar av året. För att få en rättvisande bild bör mätningar därför genomföras under tillräckligt långa tidsperioder eller vid flera olika mättillfällen.

Att tänka på: Idrottshallar och andra inomhusanläggningar

Idrottshallar och andra inomhusanläggningar är ofta de miljöer där kommunen har bäst förutsättningar att kombinera flera datakällor. Genom att kombinera bokningsdata med information om faktisk användning kan kommunen få ett betydligt bättre underlag för planering, verksamhetsutveckling och uppföljning än vad någon enskild datakälla kan ge.

5.2 Bollplaner och idrottsplatser

Till skillnad från många inomhusanläggningar används bollplaner och idrottsplatser ofta både för organiserad verksamhet, exempelvis träningar och matcher, och för spontan aktivitet utanför bokade tider.

Det innebär att bokningsdata ofta fångar en viktig del av användningen, men sällan hela bilden. För att förstå hur anläggningen faktiskt används kan kommunen behöva kombinera flera olika metoder.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning på bollplaner och idrottsplatser används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur stor del av den bokade tiden används?
- Hur mycket spontan användning förekommer?
- När är belastningen som högst respektive lägst?
- Finns det ledig kapacitet?
- Hur används olika planer eller ytor?
- Hur varierar användningen mellan årstider och veckodagar?

Lämpliga metoder

Vilken metod som är mest lämplig beror på anläggningens utformning och syftet med mätningen.

Bokningssystem
Ger information om planerad verksamhet och efterfrågan på tider.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att följa upp både organiserad och spontan användning.

Enkäter och intervjuer
Kan bidra med kunskap om användarnas behov, motiv och upplevelser.

Kamera- och AI-baserad mätning
Kan användas för att analysera faktisk användning, nyttjandegrad och skillnader mellan bokad och faktisk aktivitet.

I vissa sammanhang kan även **besöksräknare** användas, särskilt vid entréer eller tydliga passager.

Exempel på nyckeltal

- bokade timmar
- använda timmar
- andel bokad tid som används
- antal aktivitetstillfällen
- antal deltagare
- nyttjandegrad
- användning per veckodag
- användning per säsong
- andel organiserad respektive egenorganiserad aktivitet

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att utgå från att bokningsdata speglar hela användningen. På många bollplaner sker betydande aktivitet utanför bokade tider.

En annan fallgrop är att genomföra mätningar under en alltför kort tidsperiod. Användningen påverkas ofta av väder, årstid, skollov och tävlingssäsonger, vilket kan ge stora variationer över året.

Det finns också en risk att fokus hamnar på enskilda planer i stället för att analysera hur hela anläggningen eller området används.

Att tänka på: Bollplaner och idrottsplatser

Särskilt på konstgräsplaner och näridrottsytor kan det finnas stora skillnader mellan bokad tid, faktisk användning och spontan aktivitet. Genom att kombinera flera datakällor kan kommunen få ett bättre underlag för planering, drift och framtida investeringar.

Många idrottsplatser innehåller flera olika aktivitetsytor där flera aktiviteter kan pågå samtidigt eller under samma tidsperiod. En fotbollsplan kan exempelvis vara en del av en friidrottsanläggning, och samma område kan användas av föreningar, skolor och spontanidrottare vid olika tidpunkter. När aktivitetsmätningar planeras är det därför viktigt att tydligt definiera vad som ska mätas och hur resultaten ska tolkas. Det kan vara svårt att avgöra vilken aktivitet som faktiskt genomförs eller vilken verksamhet som använder området utan kompletterande information.

5.3 Simhallar

Simhallar skiljer sig från många andra idrottsanläggningar genom att de ofta används av både organiserad verksamhet och allmänheten samtidigt. Simskolor, föreningsverksamhet, skolbad och motionssim samsas ofta med spontanbesök och rekreation.

Många simhallar har redan tillgång till statistik från entré- eller biljettsystem, vilket ger god kunskap om antalet besök. Samtidigt säger besökssiffror inte alltid något om hur bassängerna används, vilka aktiviteter som genomförs eller hur belastningen varierar mellan olika delar av anläggningen.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning i simhallar används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur många besöker simhallen?
- Vilka tider är belastningen som högst respektive lägst?
- Hur används olika bassänger och ytor?
- Hur stor del av kapaciteten används?
- Hur fördelas användningen mellan organiserad verksamhet och allmänhet?
- Hur förändras användningen över tid?

Lämpliga metoder

Olika delar av simhallens verksamhet kan kräva olika metoder.

Entré- och biljettsystem
Ger ofta god information om antalet besök.

Bokningssystem
Kan användas för att följa organiserad verksamhet såsom simskolor, föreningsträning och skolaktiviteter.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att studera användningen av bassänger, ytor och andra delar av anläggningen.

Enkäter och intervjuer
Kan ge kunskap om besökarnas upplevelser, motiv och behov.

Kamera- och AI-baserad mätning
Kan användas för att analysera nyttjandegrad och kapacitetsutnyttjande i vissa delar av anläggningen, förutsatt att juridiska och integritetsrelaterade frågor hanteras på ett lämpligt sätt.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- antal unika besökare
- beläggning över dagen
- nyttjandegrad i olika bassänger
- antal deltagare i organiserade aktiviteter
- användning per veckodag
- användning per säsong
- besök per invånare

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att likställa antal besök med hur väl anläggningen används. Två simhallar kan ha samma antal besökare men helt olika belastning på bassänger, omklädningsrum och övriga ytor.

En annan fallgrop är att enbart analysera total användning utan att skilja mellan olika verksamhetsformer. Organiserad verksamhet, skolsim och allmänhetens badande kan ha olika behov och användningsmönster.

Det finns också en risk att korta mätperioder ger en missvisande bild av användningen. Simhallars besöksmönster påverkas ofta av exempelvis årstid, skollov, väder och öppettider.

Att tänka på: Simhallar

Genom att kombinera data från entrésystem, bokningar och andra former av aktivitetsmätning kan kommunen få bättre kunskap om kapacitet, användningsmönster och framtida utvecklingsbehov.

5.4 Utegym och aktivitetsparker

Utegym och aktivitetsparker är öppna och tillgängliga miljöer som i huvudsak används genom egenorganiserad aktivitet. Till skillnad från många traditionella idrottsanläggningar saknas ofta bokningssystem, medlemskap eller annan administrativ information om användarna.

Det innebär att kommunen vanligtvis behöver använda andra metoder för att förstå användningen. Samtidigt erbjuder dessa miljöer stora möjligheter att nå målgrupper som inte deltar i organiserad idrott, vilket gör dem särskilt intressanta ur ett folkhälso- och tillgänglighetsperspektiv.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning i utegym och aktivitetsparker används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur många använder anläggningen?
- Vilka tider är användningen som högst respektive lägst?
- Vilka delar av anläggningen används mest?
- Hur rör sig användare mellan olika aktivitetsytor?
- Vilka funktioner används mest respektive minst?
- Vilka målgrupper använder platsen?
- Hur varierar användningen över året?
- Har en investering eller upprustning lett till ökad användning?

Lämpliga metoder

Flera olika metoder kan användas för att studera användningen.

Observationer och manuella räkningar
Kan ge kunskap om användare, aktiviteter och användningsmönster.

Enkäter och intervjuer
Kan ge information om motiv, upplevelser och eventuella hinder för användning.

Besöksräknare
Kan användas där det finns tydliga entréer eller passager.

Kamera- och AI-baserad mätning
Kan i vissa miljöer användas för att följa användning, aktivitet och nyttjandegrad över tid.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- antal användare per dag
- användning per veckodag
- användning per säsong
- aktivitetstillfällen
- nyttjande av olika delar av anläggningen
- förändring över tid

Om kommunen arbetar med målgruppsfrågor kan även indikatorer kopplade till olika användargrupper vara relevanta.

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att genomföra mätningar under för kort tid. Utegym och aktivitetsparker påverkas ofta av väder, årstider och skolledigheter, vilket kan ge stora variationer i användningen.

En annan fallgrop är att fokusera enbart på antal besök. Ett högt besökstal säger inte nödvändigtvis något om vilka som använder platsen eller hur den används, särskilt eftersom dessa miljöer ofta används spontant och på användarnas egna villkor.

Det finns också en risk att användningen underskattas om mätningen genomförs vid få tidpunkter eller på platser där användarna rör sig på flera olika sätt.

Att tänka på: Utegym och aktivitetsparker

Utegym och aktivitetsparker består ofta av flera olika aktivitetsytor. För att förstå hur anläggningen fungerar som helhet kan det därför vara värdefullt att inte bara mäta antalet besök utan även hur olika delar av anläggningen används.

5.5 Motionsspår och leder

Motionsspår och leder används i huvudsak genom egenorganiserad aktivitet och är ofta öppna och tillgängliga under stora delar av dygnet och året. Till skillnad från många andra idrotts- och aktivitetsmiljöer saknas vanligtvis bokningssystem och organiserad verksamhet utgör många gånger endast en mindre del av användningen.

För att förstå hur motionsspår och leder används behöver kommunen därför vanligtvis använda andra metoder än bokningsdata. Besöksräknare, observationer, enkäter och mobilitetsdata är särskilt relevanta i dessa miljöer.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning i motionsspår och leder används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur många använder spåret eller leden?
- Vilka tider på dygnet används området mest?
- Hur varierar användningen mellan veckodagar och årstider?
- Vilka delar av spårsystemet används mest respektive minst?
- Hur påverkar väder och säsong användningen?
- Vilka målgrupper använder området?
- Hur rör sig användarna genom området?
- Har en investering eller utvecklingsinsats lett till ökad användning?

Lämpliga metoder

Flera metoder kan användas för att mäta användningen av motionsspår och leder.

Besöksräknare
Är ofta den viktigaste metoden och används för att registrera antalet passager över tid.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att verifiera data och studera användningsmönster.

Enkäter och intervjuer
Kan ge kunskap om motiv, upplevelser och användarbehov.

Mobilitetsdata och digitala spår
Kan användas för att analysera rörelsemönster och hur olika delar av ett område används.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- antal passager
- besök per dag, vecka eller månad
- användning per säsong
- användning per led eller sträckning
- förändring över tid
- antal besök per invånare
- nyttjande av olika delar av området

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att utgå från att en besöksräknare fångar all användning. Om användare kan ta sig in i området från flera olika håll finns risk att delar av användningen inte registreras.

En annan fallgrop är att dra långtgående slutsatser av korta mätperioder. Användningen av motionsspår och leder påverkas ofta kraftigt av väder, årstid, snöförhållanden, semestrar och andra externa faktorer. Det finns också en risk att fokus läggs på totalt antal besök istället för på hur området faktiskt används och av vilka.

5.6 Friluftsområden

Friluftsområden används för många olika aktiviteter och av många olika målgrupper. Promenader, löpning, vandring, naturupplevelser, cykling, lek, rastning av hundar och organiserade aktiviteter kan förekomma samtidigt inom samma område.

Till skillnad från många idrottsanläggningar finns det sällan en tydlig avgränsad aktivitetsyta eller en naturlig huvudentré. Det innebär att aktiviteterna är spridda över stora geografiska områden och att användarna rör sig på olika sätt genom området.

Aktivitetsmätning i friluftsområden handlar därför om att förstå hur området används som helhet, vilka delar som används mest och hur användningen förändras över tid.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning i friluftsområden används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur många besöker området?
- Vilka delar av området används mest respektive minst?
- Hur rör sig besökare inom området?
- Vilka entréer eller tillfarter används mest?
- Hur varierar användningen över året?
- Hur påverkar väder och säsong användningen?
- Vilka målgrupper använder området?
- Har investeringar eller utvecklingsinsatser påverkat användningen?

Att tänka på: Motionsspår och leder

Motionsspår och leder är ofta en del av större rekreationsområden där användare rör sig på olika sätt och använder olika delar av området. Därför kan det vara värdefullt att kombinera information om antal besök med kunskap om rörelsemönster, målgrupper och användarnas upplevelser.

För många kommuner är det intressant att jämföra användningen före och efter investeringar, exempelvis förbättrad belysning, ny skyltning, tillgänglighetsanpassning eller utveckling av nya sträckor. Då är det särskilt viktigt att samla in data under tillräckligt långa tidsperioder för att kunna jämföra utvecklingen på ett rättvisande sätt.

Lämpliga metoder

Flera olika metoder kan användas beroende på områdets storlek och utformning.

Besöksräknare
Används ofta för att registrera besök vid entréer, leder eller andra passager.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att studera användningen av specifika platser eller funktioner.

Enkäter och intervjuer
Kan ge kunskap om motiv, upplevelser, behov och användningsmönster.

Mobilitetsdata och digitala spår
Kan användas för att analysera rörelser inom större områden och mellan olika målpunkter.

Att tänka på: Friluftsområden

Friluftsområden består ofta av flera olika funktioner, aktivitetsytor och målpunkter. För att förstå hur området fungerar som helhet kan det därför vara värdefullt att inte bara mäta antalet besök utan även studera hur människor rör sig inom området och vilka delar som används mest.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- antal passager
- användning per månad eller säsong
- användning av olika entréer
- användning av olika delar av området
- förändring över tid
- antal besök per invånare
- användning före och efter investeringar

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att utgå från att en enskild mätpunkt speglar användningen av hela området. I större friluftsområden kan användare välja många olika vägar och entréer, vilket innebär att en mätpunkt sällan fångar all användning.

En annan fallgrop är att fokusera enbart på besöksantal. Ett högt antal besök säger inte nödvändigtvis något om hur området används eller vilka kvaliteter som uppskattas av besökarna.

Det finns också en risk att underskatta betydelsen av väder, säsong och tillgänglighet. Friluftsområden kan uppvisa mycket stora variationer mellan olika delar av året.

5.7 Badplatser och rekreationsområden

Bad, lek, motion, social samvaro, naturupplevelser och rekreation kan ske samtidigt på samma plats i dessa miljöer. Användningen är ofta öppen och egenorganiserad, vilket innebär att det vanligtvis saknas bokningssystem eller annan administrativ information om användarna.

För att förstå hur dessa miljöer används behöver kommunen därför kombinera flera olika metoder.

Vanliga frågor

Aktivitetsmätning på badplatser och i rekreationsområden används ofta för att få svar på frågor som:

- Hur många besöker området?
- Vilka tider på dagen är användningen som högst respektive lägst?
- Hur varierar användningen mellan olika delar av året?
- Vilka delar av området används mest respektive minst?
- Hur påverkar väder och temperatur användningen?
- Vilka målgrupper använder området?
- Hur rör sig besökare mellan olika delar av området?
- Har investeringar eller utvecklingsinsatser påverkat användningen?

Aktivitetsmätning kan användas för att veta vilka tider på dagen användningen sker.

Lämpliga metoder

Flera olika metoder kan användas beroende på platsens utformning och syftet med mätningen.

Besöksräknare
Kan användas vid entréer, gångvägar, parkeringar eller andra naturliga passager.

Observationer och manuella räkningar
Kan användas för att studera användningen av olika delar av området.

Enkäter och intervjuer
Kan ge kunskap om besökarnas upplevelser, behov och motiv.

Mobilitetsdata och digitala spår
Kan bidra till ökad förståelse för rörelsemönster inom större områden.

Exempel på nyckeltal

- antal besök
- användning per dag, vecka eller månad
- användning per säsong
- användning av olika delar av området
- förändring över tid
- besök per invånare
- användning före och efter investeringar
- belastning under högsäsong

Vanliga fallgropar

En vanlig fallgrop är att genomföra mätningar under för kort tid. Användningen av badplatser och rekreationsområden påverkas ofta kraftigt av väder, temperatur, skollov och semestrar.

En annan fallgrop är att använda en enda mätpunkt för att beskriva hela området. Besökare kan ofta komma från flera olika håll och använda olika delar av området på olika sätt.

Det finns också en risk att fokus hamnar på totalt antal besök, medan kunskap om hur området används och vilka delar som är mest attraktiva uteblir.

Att tänka på: Badplatser och rekreationsområden

Badplatser och rekreationsområden innehåller många gånger flera olika funktioner och aktivitetsytor. För att förstå hur platsen fungerar som helhet kan det därför vara värdefullt att analysera både besöksvolymer och hur besökarna använder olika delar av området.

I större rekreationsområden kan det dessutom vara intressant att studera rörelsemönster mellan exempelvis badplats, lekytor, motionsstråk, grillplatser och andra målpunkter.

Kapitel 6

Från data till analys

6.1 Vad betyder resultaten?

Aktivitetsmätning kan ge stora mängder data om hur anläggningar, aktivitetsytor och friluftsområden används. Men data skapar inte automatiskt kunskap. För att resultaten ska kunna användas som underlag för beslut behöver de tolkas i sitt sammanhang.

Samma resultat kan betyda olika saker i olika miljöer. En låg nyttjandegrad kan exempelvis vara ett tecken på ledig kapacitet, men den kan också bero på årstid, väderförhållanden, förändrade verksamhetsmönster eller tillfälliga händelser. På samma sätt behöver en hög användning inte automatiskt innebära att en verksamhet fungerar väl eller att kommunens mål har uppnåtts.

För att förstå resultaten behöver aktivitetsmätningar därför kombineras med kunskap om verksamheten, anläggningen och de lokala förutsättningarna. Dialog med föreningar, användare, verksamhetsansvariga och andra berörda aktörer kan ofta vara avgörande för att förstå varför användningen ser ut som den gör.

För att ytterligare förstå resultaten kan det ibland vara värdefullt att kombinera aktivitetsdata med andra typer av underlag. Det kan handla om befolkningsdata, geografisk tillgänglighet, bokningsdata, verksamhetsdata, väderdata eller information om skolor, föreningar och andra målpunkter i området. Sådana kombinationer kan hjälpa kommunen att förstå om användningen är hög eller låg i relation till platsens förutsättningar och den målgrupp som anläggningen är tänkt att nå.

Aktivitetsmätning bör därför ses som ett stöd för analys och lärande snarare än som ett facit. Ju bättre förståelse kommunen har för sin verksamhet och sina anläggningar, desto större nytta kan resultaten ge.

Exempel på tolkning

Resultat	Möjlig tolkning
En idrottshall är bokad 90 procent av den tillgängliga tiden men används endast under 65 procent av den bokade tiden.	Det kan finnas skillnader mellan bokad och faktisk användning. Resultatet kan ge anledning att analysera bokningsrutiner, avbokningar och hur tiderna används i praktiken.
Användningen av ett utegym ökar kraftigt under våren men minskar under hösten.	Förändringen behöver inte bero på själva anläggningen utan kan vara kopplad till väder, dagsljus eller säsongsvariationer.
En aktivitetspark har många besökare men vissa aktivitetsytor används sällan.	Anläggningen som helhet kan vara attraktiv samtidigt som vissa funktioner inte motsvarar användarnas behov eller används på ett annat sätt än planerat.
En investering i ett motionsspår följs av en ökning av antalet registrerade besök.	Investeringen kan ha påverkat användningen, men det kan också finnas andra förklaringar, exempelvis förändrade motionsvanor, bättre väder eller ökad marknadsföring av området.

Vänd på frågan

Data skapar inte automatiskt kunskap. Kunskap uppstår när resultaten analyseras och sätts i sitt sammanhang.

En viktig fråga är därför:
”Vad kan siffrorna hjälpa oss att förstå?”

Frågan som avgör

Kombinera data för bättre analys

Aktivitetsdata blir ofta mer användbar när den sätts i relation till andra underlag. Det kan exempelvis handla om:

- bokningsdata
- befolkningsdata
- geografisk tillgänglighet
- skolor, föreningar och andra målpunkter
- väder och säsong
- enkäter och dialog med användare

Genom att kombinera flera typer av information kan kommunen få en bättre förståelse för varför användningen ser ut som den gör. Det kan också göra det lättare att jämföra anläggningar, följa upp investeringar och fatta mer välgrundade beslut.

6.2 Jämförelser över tid

Aktivitetsmätningar blir ofta mer användbara när resultaten kan jämföras över tid. En enskild mätning kan ge en ögonblicksbild av användningen, men för att förstå mönster, variationer och förändringar behöver kommunen följa utvecklingen under olika tidsperioder.

Genom att jämföra data mellan olika tider på dagen, veckor, säsonger och år kan kommunen få bättre kunskap om när anläggningar används mest, när användningen minskar och om förändringar beror på tillfälliga variationer eller mer långsiktiga trender. Sådana jämförelser är också viktiga för att förstå om en anläggning används på det sätt som kommunen förväntar sig.

Dagar och tider på dygnet

Många av de mest användbara analyserna görs på dagsnivå eller genom att jämföra olika tider på dygnet. Det kan handla om skillnader mellan morgon, dagtid, eftermiddag, kväll och sen kväll, eller mellan vardagar och helger.

För idrottshallar, bollplaner och andra bokningsbara anläggningar är detta ofta särskilt viktigt. En anläggning kan exempelvis vara hårt belastad under vardagskvällar, när föreningar bokar

tider, men ha betydligt lägre användning under dagtid eller sena kvällar. I andra miljöer, som utegym, motionsspår och friluftsområden, kan användningen i stället vara mer utspridd över dygnet eller påverkas av dagsljus, väder och tillgänglighet.

Jämförelser mellan olika tider på dagen kan hjälpa kommunen att förstå:

- när belastningen är som högst respektive lägst
- om det finns ledig kapacitet under vissa tider
- hur användningen skiljer sig mellan skoltid, föreningstid och allmänhetens användning
- om öppettider, bokningsrutiner eller drift kan anpassas bättre efter faktisk användning
- om vissa tider är särskilt viktiga för egenorganiserad aktivitet

Den här typen av analys kan också synliggöra skillnader mellan planerad och faktisk användning. En bokad kvällstid kan exempelvis visa sig ha låg faktisk aktivitet, medan en obokad tid kan vara mer använd än förväntat.

”En bokad kvällstid kan exempelvis visa sig ha låg faktisk aktivitet, medan en obokad tid kan vara mer använd än förväntat.”

Veckor

Jämförelser mellan olika veckor kan ge kunskap om hur användningen varierar i vardagen. Det kan exempelvis handla om skillnader mellan vanliga skolveckor, lovveckor, tävlingsperioder eller veckor då särskilda evenemang genomförs.

Veckojämförelser kan vara användbara när kommunen vill förstå:

- hur stabil användningen är över tid
- om vissa veckor avviker tydligt från andra
- hur skollov, helgdagar eller evenemang påverkar användningen
- om förändringar i bokningar eller verksamhet syns i den faktiska användningen

Sådana jämförelser kan vara ett bra första steg för kommuner som vill gå från enstaka mätningar till mer systematisk uppföljning. De kan också hjälpa kommunen att avgöra om en mätperiod är representativ eller om resultaten behöver kompletteras med data från fler veckor.

Säsonger

Många idrotts- och friluftsanläggningar påverkas tydligt av säsong. Det gäller särskilt utomhusmiljöer som utegym, aktivitetsparker, motionsspår, leder, friluftsområden och badplatser. Men även inomhusanläggningar kan ha säsongsvariationer kopplade till terminer, tävlingssäsonger, skollov och föreningarnas verksamhetsår.

Säsongsjämförelser kan hjälpa kommunen att förstå:

- hur användningen varierar mellan vår, sommar, höst och vinter
- vilka perioder som har högst respektive lägst användning
- hur väder, dagsljus och skolterminer påverkar användningen
- hur drift, underhåll och öppethållande kan anpassas efter användningen
- om vissa anläggningar har andra användningsmönster än väntat

För vissa miljöer kan säsongsvariationerna vara mycket stora. En badplats, ett motionsspår eller ett friluftsområde kan användas helt olika beroende på väder, temperatur, snöförhållanden eller dagsljus. Därför kan en kort mätperiod ge en missvisande bild om resultaten inte sätts i relation till säsongen.

År

Jämförelser mellan år är viktiga när kommunen vill följa mer långsiktiga förändringar. Det kan handla om att se om användningen ökar eller minskar över tid, om nya investeringar har påverkat användningen eller om förändringar i befolkning, verksamhet eller anläggningsutbud syns i resultaten.

Årsjämförelser kan vara särskilt relevanta när kommunen vill följa upp:

- nybyggnation eller upprustning
- förändrade öppettider eller bokningsrutiner
- nya aktivitetsytor eller funktioner
- insatser för att nå nya målgrupper
- långsiktiga förändringar i användningsmönster
- effekter av större kommunala satsningar

För att jämförelser mellan år ska vara meningsfulla behöver mätningarna genomföras på ett likartat sätt. Om metod, mätperiod, mätpunkt eller definitioner förändras kan resultaten bli svåra att jämföra. Därför är det viktigt att dokumentera hur mätningen har genomförts.

6.3 Jämförelser mellan anläggningar

Aktivitetsmätningar kan användas för att jämföra användningen mellan olika anläggningar, aktivitetsytor eller områden. Sådana jämförelser kan ge värdefull kunskap om hur kommunens resurser används, var belastningen är hög och var det kan finnas ledig kapacitet.

Jämförelser mellan anläggningar kan exempelvis visa om vissa hallar används mer än andra, om olika bollplaner har olika nyttjandegrad eller om vissa motionsspår och friluftsområden lockar fler besökare än andra. Resultaten kan användas som underlag för drift, fördelning av tider, underhåll, verksamhetsutveckling och framtida investeringar.

Att tänka på vid jämförelser över tid

När resultat jämförs över tid är det viktigt att inte tolka förändringar för snabbt. En ökning eller minskning kan bero på många olika faktorer, exempelvis väder, skollov, evenemang, tillfälliga avstängningar, förändrade öppettider, nya verksamheter eller förändringar i föreningslivet.

Därför behöver kommunen dokumentera sådant som kan påverka resultaten. Ju bättre information som finns om sammanhanget kring mätningen, desto lättare blir det att förstå vad resultaten faktiskt betyder.

Aktivitetsmätning över tid kan ge värdefull kunskap om både vardagliga mönster och långsiktiga förändringar. Men resultaten behöver alltid tolkas tillsammans med lokal kunskap om platsen, verksamheten och de förutsättningar som påverkar användningen.

Samtidigt behöver jämförelser göras med försiktighet. Två anläggningar kan ha olika förutsättningar även om de tillhör samma anläggningstyp. De kan skilja sig åt när det gäller läge, storlek, tillgänglighet, utrustning, öppettider, målgrupper, föreningsliv, närliggande skolor, kollektivtrafik, standard och lokala traditioner. Därför är det sällan tillräckligt att bara jämföra en siffra.

Vid jämförelser mellan anläggningar kan aktivitetsdata behöva sättas i relation till andra underlag. En anläggning i ett tätbefolkat område kan exempelvis ha andra förutsättningar än en anläggning i ett glesare område. På samma sätt kan närhet till skolor, föreningsverksamhet, kollektivtrafik eller bostadsområden påverka hur resultaten bör tolkas. Sådana uppgifter kan hjälpa kommunen att jämföra anläggningar på ett mer rättvisande sätt.

”Två anläggningar kan ha olika förutsättningar även om de tillhör samma anläggningstyp. […] Därför är det sällan tillräckligt att bara jämföra en siffra.”

Vad kan jämföras?

Vilka mått som är relevanta beror på syftet med jämförelsen. Vanliga jämförelser kan handla om:

- antal besök
- nyttjandegrad
- bokade tider
- använda tider
- bokad men inte använd tid
- aktivitetstillfällen
- användning per veckodag eller tid på dygnet
- användning per säsong
- användning före och efter en förändring

För vissa anläggningar kan det också vara relevant att jämföra användning i relation till anläggningens storlek, öppettider eller tillgänglig kapacitet. En liten hall och en stor hall kan exempelvis inte alltid jämföras enbart utifrån antal besök. På samma sätt kan ett centralt beläget motionsspår ha andra förutsättningar än ett spår i utkanten av kommunen.

Jämför liknande anläggningar

Jämförelser blir oftast mest användbara när de görs mellan anläggningar med liknande funktion och förutsättningar. Det kan exempelvis handla om att jämföra:

- olika idrottshallar
- olika konstgräsplaner
- olika utegym
- olika motionsspår
- olika badplatser
- olika delar av ett större friluftsområde

Om anläggningarna skiljer sig mycket åt behöver resultaten tolkas med större försiktighet. En simhall, en idrottshall och ett utegym används på helt olika sätt och bör därför inte jämföras med samma mått utan att syftet med jämförelsen är tydligt.

Jämför inte bara volym

Ett vanligt misstag är att bara jämföra hur många som använder olika anläggningar. Höga besökstal kan vara viktiga, men de säger inte alltid om anläggningen fungerar väl eller om den används på det sätt som kommunen önskar.

En anläggning med lägre besökstal kan exempelvis vara viktig för en särskild målgrupp, ha stor betydelse i ett geografiskt område med få andra alternativ eller fylla en funktion som inte fångas av rena volymmått. På samma sätt kan en anläggning med hög användning vara hårt belastad, men ändå inte nå de målgrupper kommunen vill nå.

Därför bör jämförelser mellan anläggningar ofta kombineras med annan kunskap, till exempel dialog med användare, information om målgrupper, geografiska förutsättningar och kommunens mål för verksamheten.

Att tänka på vid jämförelser mellan anläggningar

Jämförelser mellan anläggningar kan vara ett kraftfullt verktyg, men de behöver göras på ett sätt som tar hänsyn till lokala förutsättningar. Det är särskilt viktigt att dokumentera vilka anläggningar som jämförs, vilka mått som används och vilka skillnader i förutsättningar som kan påverka resultaten.

En bra utgångspunkt är att inte använda jämförelser för att snabbt rangordna anläggningar, utan för att identifiera frågor som behöver undersökas närmare. Jämförelser kan visa var det finns skillnader, men de förklarar sällan på egen hand varför skillnaderna finns.

Exempel på tolkning

Resultat	Möjlig tolkning
Två idrottshallar har olika nyttjandegrad under vardagskvällar.	Skillnaden kan bero på efterfrågan, läge, föreningsliv, hallens storlek, utrustning eller hur tiderna fördelas. Resultatet kan ge anledning att analysera bokningsrutiner och dialogen med användarna.
Ett motionsspår har betydligt fler registrerade besök än ett annat.	Skillnaden kan bero på läge, tillgänglighet, belysning, skyltning, parkeringsmöjligheter, närhet till bostäder eller områdets attraktivitet. Det behöver inte betyda att det ena spåret är bättre än det andra.
Ett utegym används mindre än andra utegym i kommunen.	Det kan bero på placering, utrustning, synlighet, trygghet, målgruppsanpassning eller bristande information. Resultatet bör därför gärna kompletteras med observationer, enkäter eller dialog med användare.

6.4 Vanliga feltolkningar

Aktivitetsmätning kan ge värdefull kunskap om hur anläggningar och aktivitetsmiljöer används. Samtidigt finns det en risk att resultaten övertolkas eller används på ett sätt som leder till felaktiga slutsatser. Många feltolkningar uppstår när siffror analyseras utan tillräcklig kunskap om verksamheten, platsen eller sammanhanget.

Nedan följer några vanliga exempel.

Feltolkning 1: Bokning är samma sak som användning

En vanlig utgångspunkt är att bokade tider motsvarar faktisk aktivitet. Men erfarenheter från både Sverige och Danmark visar att det kan finnas betydande skillnader mellan bokad och faktisk användning.

Exempel:

- En idrottshall är bokad mellan klockan 18 och 20.
- Aktivitet pågår endast under delar av tiden.
- Antalet deltagare är betydligt lägre än förväntat.

Bokningsdata visar vad som har planerats, inte nödvändigtvis vad som har hänt.

Feltolkning 2: Många besök betyder att platsen fungerar väl

Höga besökstal är inte alltid ett tecken på att en anläggning uppfyller kommunens mål.

En badplats kan exempelvis ha många besökare samtidigt som vissa grupper använder platsen i liten utsträckning. På samma sätt kan en aktivitetspark vara välbesökt men ändå innehålla funktioner som används mycket sällan.

Antalet besök behöver därför kompletteras med kunskap om hur platsen används och av vilka.

Feltolkning 3: Två anläggningar med samma siffror fungerar på samma sätt

Två anläggningar kan ha liknande användningsnivåer men helt olika förutsättningar.

Exempelvis kan:

- en centralt belägen idrottshall
- en hall i kommunens ytterområde

ha samma nyttjandegrad men fylla olika funktioner för olika målgrupper.

Jämförelser mellan anläggningar behöver därför alltid sättas i relation till lokala förhållanden.

Feltolkning 4: Låg användning betyder att anläggningen är misslyckad

Låga användningssiffror behöver inte automatiskt innebära att en anläggning fungerar dåligt.

Användningen kan påverkas av:

- väder
- årstid
- geografiskt läge
- lokala förutsättningar
- målgrupp
- verksamhetens karaktär

Vissa anläggningar är dessutom viktiga även om de används av relativt få personer, exempelvis för att erbjuda geografisk tillgänglighet eller möta behov hos specifika målgrupper.

Feltolkning 5: Förändringen beror på investeringen

En vanlig ambition är att följa upp effekterna av en ny satsning eller investering. Om användningen ökar efter en investering är det lätt att dra slutsatsen att investeringen är orsaken.

Men användningen kan också påverkas av:

- väderförhållanden
- marknadsföring
- förändrade motionsvanor
- nya målgrupper
- förändringar i föreningslivet
- andra samtidiga satsningar

Därför är det viktigt att analysera resultaten i ett större sammanhang och, när det är möjligt, jämföra flera tidsperioder.

Feltolkning 6: Siffrorna talar för sig själva

Den kanske vanligaste feltolkningen är att tro att data automatiskt leder till rätt slutsatser.

Aktivitetsmätning kan visa:

- vad som händer
- när det händer
- hur mycket som händer

Men den visar sällan varför det händer.

För att förstå resultaten behövs ofta:

- kunskap om verksamheten
- kunskap om anläggningen
- dialog med användare
- erfarenheter från personal och föreningar
- jämförelser över tid

Data skapar därför inte kunskap på egen hand. Kunskap uppstår först när resultaten tolkas i sitt sammanhang.

Att tänka på

Aktivitetsmätning bör användas som ett stöd för analys, dialog och lärande. Resultaten är som mest värdefulla när de kombineras med lokal kunskap om verksamheten, anläggningen och de människor som använder den.

Data skapar inte automatiskt kunskap. För att resultaten ska bli användbara krävs kompetens att analysera, tolka och sätta dem i sitt sammanhang. Först då kan aktivitetsmätning bidra till ökad förståelse och bättre beslutsunderlag.

Kapitel 7

Från analys till beslut

7.1 När resultaten visar låg användning

Låg användning är ofta en av de vanligaste anledningarna till att kommuner börjar intressera sig för aktivitetsmätning. Samtidigt är låg användning sällan en tillräcklig grund för att dra slutsatser om en anläggning eller aktivitetsyta. Innan beslut fattas behöver resultaten sättas i sitt sammanhang och kompletteras med kunskap om verksamheten, platsen och användarna.

En låg nyttjandegrad eller ett lågt antal besök betyder inte automatiskt att något är fel. Användningen kan påverkas av exempelvis årstid, väder, geografiskt läge, målgrupp, öppettider eller hur anläggningen används i praktiken.

Börja med att ställa frågor

- Är användningen låg under hela året eller bara under vissa perioder?
- Gäller det hela anläggningen eller vissa delar?
- Finns det tider då användningen är hög?
- Används anläggningen av andra grupper än de kommunen förväntat sig?
- Har användningen förändrats över tid?
- Finns det hinder som påverkar användningen?

I många fall är det först när resultaten kombineras med lokal kunskap och dialog med användare som orsakerna blir tydliga.

Vad kan kommunen göra?

Fördjupa analysen
Jämför olika tider på dygnet, veckor och säsonger. Studera vilka delar av anläggningen som används minst och undersök om vissa ytor används mer än andra.

Prata med användarna
Genomför enkäter eller intervjuer för dialog med föreningar, skolor eller andra användare samt undersök vilka hinder som användarna upplever.

Se över tillgängligheten
Se över faktorer som öppettider, bokningsrutiner, information och kommunikation. Undersök den fysiska tillgängligheten, till exempel kollektivtrafik och parkering.

Utveckla verksamheten
Pröva nya aktiviteter och anpassa verksamheten efter målgruppers behov. Samverka med föreningar, skolor eller andra aktörer och testa nya former av användning.

Att tänka på

Låg användning bör inte automatiskt ses som ett problem som måste åtgärdas. Vissa anläggningar fyller viktiga funktioner även om användningen är begränsad. Det kan exempelvis handla om geografisk tillgänglighet, verksamhet för särskilda målgrupper eller möjligheten att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter.

Aktivitetsmätning kan hjälpa kommunen att identifiera var användningen är låg. Men för att förstå varför den är låg och vilka åtgärder som är relevanta behövs ofta ytterligare analys, dialog och lokal kunskap.

Exempel

Resultat	Möjliga frågor att undersöka vidare
Ett utegym används betydligt mindre än andra utegym i kommunen.	• Är placeringen lätt att hitta? • Känner invånarna till anläggningen? • Är utrustningen anpassad till de målgrupper man vill nå? • Finns det skillnader mellan årstider eller veckodagar?
En idrottshall har låg nyttjandegrad under stora delar av dagen.	• Finns det efterfrågan från andra användare? • Kan tiderna användas på ett annat sätt? • Är bokningsrutinerna ändamålsenliga? • Saknas verksamhet för vissa målgrupper?

7.2 När resultaten visar hög belastning

Hög användning eller hög belastning är ofta ett tecken på att en anläggning eller aktivitetsyta är attraktiv och efterfrågad. Samtidigt kan hög belastning innebära utmaningar för både användare och verksamhet, särskilt om kapaciteten är begränsad eller om efterfrågan är koncentrerad till vissa tider.

När resultaten visar hög belastning är det därför viktigt att inte enbart fokusera på användningsnivån, utan också analysera när belastningen uppstår, vilka grupper som påverkas och hur situationen utvecklas över tid.

Börja med att ställa frågor

- Är belastningen jämnt fördelad eller koncentrerad till vissa tider?
- Gäller det hela anläggningen eller endast vissa delar?
- Finns det ledig kapacitet under andra tider?
- Vilka grupper påverkas av den höga belastningen?
- Har användningen ökat gradvis eller snabbt?
- Finns det skillnader mellan bokad och faktisk användning?

I många fall handlar utmaningen inte om att det saknas kapacitet totalt, utan om att efterfrågan är koncentrerad till vissa dagar, tider eller delar av anläggningen.

Vad kan kommunen göra?

Fördjupa analysen
Analysera användningen på timnivå och studera skillnader mellan vardagar och helger. Undersök vilka delar av anläggningen som är mest belastade och identifiera flaskhalsar i användningen.

Se över bokningar och fördelning av tider
Analysera bokningsrutiner och undersök om vissa tider används ineffektivt. Identifiera bokade men outnyttjade tider och se om fördelningen mellan olika användare kan utvecklas.

Utveckla verksamheten
Skapa fler aktiviteter under tider med lägre belastning och utveckla alternativa verksamhetsformer. Samverka med föreningar och andra aktörer och sprid efterfrågan över fler tider eller platser.

Planera för framtida behov
Analysera om belastningen är tillfällig eller långsiktig. Följ utvecklingen över flera år, bedöm behov av ombyggnad, utveckling eller nyinvesteringar och undersök om befintliga anläggningar kan användas mer effektivt.

Exempel

Resultat	Möjliga frågor att undersöka vidare
En idrottshall har mycket hög belastning under vardagskvällar samtidigt som användningen är låg under dagtid.	• Finns det aktiviteter som kan flyttas till andra tider? • Finns bokade tider som inte används fullt ut? • Finns efterfrågan från andra målgrupper under dagtid? • Kan hallens kapacitet användas på fler sätt?
En aktivitetspark är mycket välbesökt och vissa delar av anläggningen är nästan alltid upptagna.	• Vilka funktioner används mest? • Finns delar av anläggningen som används betydligt mindre? • Behöver vissa funktioner förstärkas eller kompletteras? • Är belastningen jämnt fördelad mellan olika tider?

Att tänka på

Hög belastning innebär inte automatiskt att en ny anläggning behöver byggas. Ofta kan aktivitetsmätning bidra till att identifiera ledig kapacitet, utveckla bokningsrutiner eller förbättra användningen av befintliga resurser.

Samtidigt kan långvarigt hög belastning vara en viktig signal om att efterfrågan överstiger den tillgängliga kapaciteten. I sådana situationer kan aktivitetsmätning ge ett värdefullt underlag för verksamhetsutveckling, prioriteringar och framtida investeringar.

Resultaten blir som mest användbara när de används för att förstå orsakerna bakom belastningen och vilka åtgärder som kan bidra till en bättre användning av anläggningen.

7.3 När vissa grupper inte nås

Aktivitetsmätning kan ibland visa att vissa grupper använder en anläggning eller aktivitetsyta i mindre utsträckning än andra. Det kan handla om skillnader mellan olika åldersgrupper, mellan organiserad och egenorganiserad aktivitet eller mellan olika användargrupper som kommunen särskilt vill nå.

Sådana resultat behöver tolkas med försiktighet. Att en grupp använder en anläggning mindre än förväntat behöver inte automatiskt innebära att något är fel. Samtidigt kan resultaten ge värdefulla signaler om att vissa grupper möter hinder eller att verksamheten inte utformas på ett sätt som passar deras behov.

Börja med att ställa frågor

- Vilka grupper använder anläggningen i dag?
- Vilka grupper använder den i mindre utsträckning?
- Har användningen förändrats över tid?
- Är vissa tider eller delar av anläggningen mer attraktiva för vissa grupper?
- Finns det praktiska eller upplevda hinder?
- Hur väl stämmer användningen överens med kommunens mål?

I många fall är det först genom dialog med användarna som kommunen kan förstå orsakerna bakom resultaten.

Vad kan kommunen göra?

Fördjupa kunskapen
Komplettera aktivitetsdata med enkäter eller intervjuer och för en dialog med användare och föreningar. Analysera hur olika delar av anläggningen används och undersök skillnader mellan tider på dagen och veckan.

Identifiera hinder
Identifiera möjliga hinder såsom tillgänglighet, öppettider, bokningsrutiner, information och kommunikation, trygghet och orienterbarhet och geografiskt läge.

Utveckla verksamheten
Anpassa aktiviteter efter olika målgruppers behov och utveckla nya verksamhetsformer. Samverka med föreningar, skolor eller andra aktörer och testa nya sätt att använda anläggningen.

Följ upp över tid
Undersök om förändringar leder till förändrad användning, följ gärna utvecklingen under flera säsonger eller år och kombinera aktivitetsdata med andra underlag.

Att tänka på

Aktivitetsmätning kan visa vilka grupper som använder en anläggning och vilka grupper som gör det i mindre utsträckning. Däremot kan den sällan förklara varför skillnaderna uppstår.

För att förstå resultaten behöver aktivitetsdata därför ofta kombineras med andra former av kunskap, exempelvis dialog, enkäter eller erfarenheter från verksamheten.

Målet är inte att alla anläggningar ska användas lika av alla grupper. Det viktiga är att kommunen har ett underlag för att förstå användningen, identifiera eventuella hinder och bedöma om anläggningen når de målgrupper som verksamheten är avsedd för.

Exempel

Resultat	Möjliga frågor att undersöka vidare
En aktivitetspark används främst av yngre användare medan äldre åldersgrupper förekommer i liten utsträckning.	• Är utrustningen anpassad för olika åldrar? • Upplevs platsen som attraktiv för olika målgrupper? • Finns det funktioner som saknas? • Hur används olika delar av anläggningen?
En idrottshall används nästan uteslutande av organiserad verksamhet trots att kommunen vill öka den spontana användningen.	• Finns tillgång till tider utanför föreningsverksamheten? • Är informationen om lediga tider tydlig? • Finns aktiviteter eller former som passar andra målgrupper?

7.4 Från resultat till beslut

Aktivitetsdata kan ge kommuner ett mer kunskapsbaserat beslutsunderlag och bidra till att erfarenheter, dialog och professionella bedömningar kompletteras med fakta om hur anläggningar och aktivitetsmiljöer faktiskt används.

Vilka slutsatser som kan dras beror på vilka frågor kommunen vill besvara och hur resultaten tolkas. Det finns därför sällan ett givet svar på vad som ska göras när nya data samlas in. Däremot kan aktivitetsmätning bidra till att identifiera frågor, möjligheter och utvecklingsbehov som annars riskerar att förbli osynliga.

Verksamhetsutveckling

Resultaten kan exempelvis bidra till att:

- identifiera tider med låg eller hög användning
- utveckla nya aktiviteter eller målgruppsanpassade erbjudanden
- förstå hur olika delar av en anläggning används
- följa upp förändringar i verksamheten över tid

Drift och förvaltning

I vissa anläggningar kan aktivitetsdata också användas för att optimera den löpande driften. Kunskap om när och var aktivitet sker kan exempelvis användas som underlag för behovsanpassad belysning, ventilation, städning och underhåll. För vissa aktivitetsytor kan data även ge information om vilka delar av anläggningen som används mest och därmed är mest utsatta för slitage.

Aktivitetsmätning kan bidra till att identifiera frågor, möjligheter och utvecklingsbehov som annars riskerar att förbli osynliga.

Exempel på användningsområden är:

- planering av öppettider
- städning och skötsel
- underhåll av anläggningar och aktivitetsytor
- prioritering av resurser
- kapacitetsplanering

Särskilt i miljöer där användningen varierar mycket över dygnet eller året kan aktivitetsdata ge värdefull kunskap för den löpande förvaltningen.

Dialog med föreningar och användare

Aktivitetsdata kan fungera som ett gemensamt faktaunderlag i dialogen mellan kommunen, föreningar och andra användare.

I stället för att diskussioner bygger på antaganden eller enskilda upplevelser kan data bidra till att skapa en gemensam bild av hur anläggningar används.

Resultaten kan användas som stöd vid exempelvis:

- fördelning av tider
- diskussioner om kapacitet
- utveckling av verksamheter
- planering av framtida behov

”Aktivitetsdata kan fungera som ett gemensamt faktaunderlag.”

Investeringar

Aktivitetsmätning kan ge ett bättre underlag både före och efter kommunens investeringar i idrotts- och friluftsanläggningar.

Data kan exempelvis användas för att:

- identifiera behov av utveckling eller ombyggnation
- analysera kapacitet och efterfrågan
- prioritera mellan olika investeringar
- följa upp effekter av genomförda satsningar

När mätningar genomförs före och efter en investering kan kommunen få bättre kunskap om hur användningen faktiskt har påverkats.

När kommunen investerar i system för aktivitetsmätning kan det vara värdefullt att redan från början fundera över hur data ska lagras, dokumenteras och förvaltas över tid. Möjlighet att exportera data i öppna och väl dokumenterade format kan underlätta jämförelser mellan år, kombinationer med andra kommunala underlag och framtida uppföljningar.

Politiska beslut

Aktivitetsmätning kan även bidra till mer kunskapsbaserade politiska beslut.

Genom att komplettera erfarenheter, dialog och andra underlag med information om faktisk användning kan kommunen få bättre förutsättningar att prioritera resurser och fatta långsiktiga beslut.

När aktivitetsdata kombineras med andra kommunala underlag, exempelvis befolkningsutveckling, geografisk tillgänglighet eller befintligt anläggningsutbud, kan den ge ett starkare underlag för långsiktiga prioriteringar. Då kan kommunen inte bara se hur en anläggning används, utan också analysera användningen i relation till behov, kapacitet och lokala förutsättningar.

Aktivitetsdata kan dock aldrig ersätta politiska avväganden. Data visar hur anläggningar används, men det är fortfarande kommunen som behöver avgöra vilka mål som är viktigast och hur resurser ska fördelas.

Avslutande reflektion

Aktivitetsmätning handlar om att skapa bättre förutsättningar för att förstå hur idrotts- och friluftsanläggningar används och hur kommunens resurser kan användas på bästa sätt.

Data ger sällan svar på alla frågor. Men rätt använd kan den bidra till bättre analyser, mer välgrundade beslut och ett mer systematiskt arbete med utveckling, förvaltning och uppföljning.

”Det är fortfarande kommunen som behöver avgöra vilka mål som är viktigast och hur resurser ska fördelas.”

Kapitel 8

Dataskydd, integritet och kommunikation

8.1 Dataskydd och GDPR

Vissa metoder inom aktivitetsmätning kan väcka frågor om dataskydd, integritet och informationshantering. Vilka frågor som aktualiseras beror på vilken teknik som används, vilken information som samlas in och hur den behandlas.

Erfarenheter från kommunala projekt visar att frågor om dataskydd och integritet kan påverka både val av metod, tidplan och genomförande. Därför är det ofta värdefullt att identifiera sådana frågor tidigt i processen och involvera relevant kompetens innan en mätning påbörjas.

Olika metoder väcker olika frågor

Ett bokningssystem, en manuell räkning eller en enkel besöksräknare väcker ofta andra frågor än metoder som bygger på kameror, AI-baserad analys eller mobilitetsdata.

I vissa fall kan frågan handla om vilken typ av information som samlas in. I andra fall handlar den om hur informationen behandlas, lagras eller används. Det kan också uppstå frågor kring hur en viss teknik ska förstås och beskrivas. Är syftet att räkna besökare, mäta aktivitet eller genomföra någon form av bevakning? Sådana frågor behöver ofta analyseras utifrån den aktuella lösningen och dess användningsområde.

Integritet och förtroende

För många användare är förtroende minst lika viktigt som teknik. Oavsett vilken metod som används kan frågor uppstå kring varför kommunen mäter, vad som mäts och hur resultaten ska användas.

Ett öppet och transparent arbetssätt kan bidra till att skapa förståelse för syftet med mätningen och minska risken för missförstånd. Kommunen behöver därför inte bara ta ställning till tekniska och juridiska frågor utan även fundera över hur mätningen uppfattas av användare, föreningar och allmänhet.

Frågor att diskutera innan en mätning genomförs

- Vilken information behöver samlas in för att uppnå syftet?
- Finns det mindre integritetskänsliga sätt att få samma kunskap?
- Hur kommer informationen att användas?
- Hur länge behöver informationen sparas?
- Hur informeras användare och andra berörda om mätningen?
- Vilken kompetens behöver involveras i planeringen?

8.2 Kamera- och AI-baserad mätning

Kamera- och AI-baserad aktivitetsmätning kan ge värdefull kunskap om faktisk användning, nyttjandegrad och kapacitetsutnyttjande, men den väcker också frågor om integritet, dataskydd och förtroende.

Till skillnad från exempelvis bokningssystem eller traditionella besöksräknare bygger metoden på att någon form av kamerateknik används för att registrera aktivitet i en anläggning. Informationen analyseras därefter med hjälp av programvara eller AI-baserade system för att skapa statistik om användning och aktivitet.

Erfarenheter från kommunala projekt visar att frågor om dataskydd, integritet och juridiska bedömningar kan få stor betydelse för både planering och genomförande av denna typ av mätningar. Därför är det ofta viktigt att sådana frågor hanteras tidigt i processen.

En metod som väcker frågor

Kamera- och AI-baserad aktivitetsmätning är den metod som ofta väcker flest frågor, till exempel:

- Vilken information registreras?
- Vad lagras och vad lagras inte?
- Hur behandlas informationen?
- Hur fungerar den tekniska lösningen i praktiken?
- Hur ska användare informeras om mätningen?

Sådana frågor handlar inte enbart om teknik. De handlar också om hur mätningen uppfattas av användare, föreningar, personal och allmänhet.

Tekniken är inte alltid enkel att beskriva

Erfarenheter från kommunala projekt visar att det ibland kan vara svårt att beskriva exakt hur olika tekniska lösningar fungerar och vilka konsekvenser det får för hur metoden ska förstås.

Att tänka på

Denna vägledning beskriver frågor som kan vara relevanta att beakta vid aktivitetsmätning. Frågor som rör dataskydd, personuppgifter, integritet och informationshantering behöver bedömas utifrån den aktuella situationen, den valda metoden och hur informationen behandlas.

Exempelvis kan frågor uppstå kring:

- om informationen behandlas direkt eller lagras under en viss tid
- hur analysen genomförs
- vilka delar av processen som sker automatiskt
- vilken information som faktiskt används i den färdiga statistiken

Det kan också uppstå diskussioner kring hur en viss lösning ska förstås och beskrivas. Är syftet att mäta aktivitet, räkna besök eller analysera användning av en anläggning? Olika tekniska lösningar kan fungera på olika sätt, och gränsdragningarna är inte alltid självklara.

Det är därför viktigt att kommunen tidigt skapar en gemensam förståelse för vad tekniken ska användas till och vilken typ av information som behövs för att besvara de frågor kommunen vill få svar på.

Regelverk och bedömningar förändras över tid

Under senare år har regelverket kring kamerabevakning förändrats samtidigt som nya tekniska lösningar för aktivitetsmätning har vuxit fram. Frågor som rör kamerateknik, dataskydd, integritet och informationshantering behöver därför alltid bedömas utifrån den aktuella situationen och de regler som gäller vid tidpunkten för mätningen.

För kommuner som överväger kamera- eller AI-baserad aktivitetsmätning är det därför viktigt att säkerställa att relevanta frågor om dataskydd, integritet och informationshantering analyseras innan en lösning införs.

Denna vägledning gör inga juridiska bedömningar. Syftet är i stället att uppmärksamma de frågor som kan behöva hanteras och att betona vikten av att involvera relevant kompetens i arbetet.

Förtroende är en viktig del av arbetet

Även när syftet är att mäta aktivitet snarare än att följa individer kan kamerateknik uppfattas som känslig.

Många kommuner har därför erfarenheten att det är viktigt att tidigt kunna förklara:

- varför mätningen genomförs
- vilken nytta den ska skapa
- vilken information som samlas in
- hur resultaten kommer att användas

Öppenhet kring syfte, metod och användning av resultaten kan bidra till ökad förståelse och minska risken för missförstånd.

Att tänka på: Kamera- och AI-baserad mätning

Kamera- och AI-baserad mätning aktualiserar frågor som ofta är mindre framträdande vid andra former av aktivitetsmätning.

Erfarenheter från kommunala projekt visar att dessa frågor ofta behöver hanteras tidigt för att skapa goda förutsättningar för ett framgångsrikt genomförande. Det handlar inte enbart om teknik, utan också om dataskydd, integritet, kommunikation och förtroende.

8.3 Transparens och öppenhet

För att resultaten från aktivitetsmätningen ska kunna användas på ett konstruktivt sätt behöver det finnas förtroende för hur mätningen genomförs och hur resultaten används.

Ett öppet och transparent arbetssätt kan bidra till ökad förståelse och minska risken för missförstånd.

Var tydlig med syftet

En viktig utgångspunkt är att kommunen tidigt kan förklara varför mätningen genomförs. När syftet är tydligt blir det också lättare för användare och andra berörda att förstå varför kommunen samlar in information.

Aktivitetsmätning kan exempelvis användas för att:

- förstå hur anläggningar används
- analysera kapacitet och nyttjandegrad
- följa upp investeringar
- utveckla verksamheter och aktiviteter
- skapa bättre beslutsunderlag

Var tydlig med vad som mäts

Det är också viktigt att beskriva vad som faktiskt mäts.

Exempel på frågor som kan vara viktiga att besvara är:

- Vad registreras?
- Vad registreras inte?
- Hur samlas informationen in?
- Hur används resultaten?
- Vem kommer att ta del av resultaten?

Var tydlig med hur resultaten används

Förtroendet för aktivitetsmätning påverkas inte bara av hur data samlas in utan också av hur resultaten används. Det kan därför vara värdefullt att beskriva vilka beslut resultaten ska stödja, hur resultaten kommer att analyseras och presenteras samt hur de kommer att kombineras med andra kunskapsunderlag.

Aktivitetsmätning ger sällan hela bilden av en verksamhet. Därför är det ofta viktigt att förklara att resultaten utgör ett av flera underlag i kommunens arbete.

Transparens stärker förtroendet

Öppenhet kring syfte, metod och användning av resultaten kan bidra till ökad legitimitet i arbetet med aktivitetsmätning.

Transparens innebär inte att alla tekniska detaljer behöver redovisas, men att användare, föreningar och andra berörda ges möjlighet att förstå varför mätningen genomförs och vilken nytta den ska skapa.

Att tänka på: Transparens och öppenhet

Aktivitetsmätning blir ofta mest värdefull när den kombineras med ett öppet och tydligt arbetssätt. En bra utgångspunkt är därför att kommunen tidigt funderar över varför mätningen genomförs, vilken information som behöver kommuniceras, vilka aktörer som bör involveras och hur resultaten ska återkopplas.

På så sätt kan aktivitetsmätningen bli en del av en bredare dialog om hur kommunens idrotts- och friluftsanläggningar används och utvecklas.

8.4 Kommunikation med användare och föreningar

Aktivitetsmätning kan beröra föreningar, skolor, användare, personal och andra som använder eller ansvarar för kommunens anläggningar och aktivitetsmiljöer.

För att aktivitetsmätning ska bidra till utveckling räcker det sällan att samla in och analysera data. Resultaten behöver också kommuniceras, diskuteras och sättas i sitt sammanhang tillsammans med dem som använder anläggningarna.

Använd resultaten som underlag för dialog

Aktivitetsdata kan bidra till att skapa ett gemensamt faktaunderlag i dialogen mellan kommunen, föreningar och andra användare. När diskussioner utgår från både data och erfarenheter blir det ofta lättare att skapa en gemensam förståelse för situationen.

Resultaten kan exempelvis användas som stöd vid diskussioner om:

- fördelning av tider
- kapacitet och tillgänglighet
- verksamhetsutveckling
- framtida investeringar
- prioriteringar mellan olika behov

Komplettera data med användarnas erfarenheter

Föreningar, användare och personal kan ofta bidra med kunskap som inte fångas i mätningarna. Det kan exempelvis handla om:

- upplevda hinder
- behov av förändringar
- skillnader mellan olika målgrupper
- lokala förutsättningar
- erfarenheter av verksamheten

Återkoppla resultaten

Genom att dela resultat och slutsatser med berörda aktörer kan kommunen skapa förståelse för mätningen, stärka förtroendet för resultaten, få värdefulla synpunkter på analysen och i förlängningen skapa bättre förutsättningar för fortsatt utvecklingsarbete.

I många fall kan det räcka att redovisa de viktigaste resultaten och beskriva hur de kommer att användas.

Att tänka på: Kommunikation

Aktivitetsmätning skapar ofta störst nytta när den kombineras med dialog. Data kan bidra med kunskap om hur anläggningar används, medan användare, föreningar och personal kan bidra med kunskap om varför användningen ser ut som den gör.

När resultaten används som grund för gemensam analys och dialog kan aktivitetsmätning bli ett stöd för lärande, utveckling och bättre beslut.

Guide: Kom igång

Kom igång med aktivitetsmätning

För att komma igång med aktivitetsmätning är det bättre att börja i liten skala och utveckla arbetet stegvis än att försöka samla in stora mängder data från början.

Nedan presenteras ett enkelt arbetssätt som kan användas som stöd när kommunen vill komma igång med aktivitetsmätning.

Steg 1: Bestäm syfte

Arbetet bör alltid börja med frågan:

Vad vill vi veta?
Innan kommunen väljer teknik eller metod behöver det vara tydligt vilka frågor som ska besvaras. Ett tydligt syfte gör det lättare att välja rätt metod och tolka resultaten.

Exempel:

- Hur mycket används anläggningen?
- Vilka grupper använder den?
- Hur väl används kapaciteten?
- Har en investering gett effekt?

Steg 2: Välj anläggning eller område

Välj en anläggning eller aktivitetsmiljö där kommunen ser ett behov av ökad kunskap.

Exempel:

- en idrottshall
- en bollplan
- ett utegym
- en aktivitetspark
- ett motionsspår
- ett friluftsområde

Det kan ofta vara värdefullt att börja med en begränsad pilot innan arbetet utökas till fler anläggningar.

Steg 3: Välj metod

Valet av metod bör utgå från syftet med mätningen och de förutsättningar som finns på platsen. I många fall kan det vara värdefullt att kombinera flera metoder.

Exempel:

- bokningssystem för organiserad verksamhet
- observationer eller manuella räkningar för egenorganiserad aktivitet
- besöksräknare för motionsspår och friluftsområden
- enkäter och intervjuer för att förstå motiv och upplevelser
- kamera- och AI-baserad mätning för att studera faktisk användning och nyttjandegrad

Steg 4: Samla in data

Genomför mätningen enligt den plan som tagits fram. För att resultaten ska vara användbara behöver mätningen vara så konsekvent som möjligt.

Det är viktigt att dokumentera:

- när mätningen genomförs
- vilka metoder som används
- eventuella omständigheter som kan påverka resultaten
- hur informationen samlas in och hanteras

Steg 5: Analysera resultaten

Resultaten behöver sedan tolkas i sitt sammanhang.

Fundera exempelvis på:

- Vad visar resultaten?
- Vilka mönster går att se?
- Finns det skillnader över tid?
- Hur skiljer sig resultaten från förväntningarna?
- Vilka faktorer kan förklara resultaten?

Kombinera gärna resultaten med lokal kunskap, dialog med användare och annan relevant information.

Steg 6: Omsätt resultaten i åtgärder

Aktivitetsmätningens verkliga nytta uppstår när resultaten används som underlag för utveckling och beslut. Även små mätningar kan ge värdefulla insikter som bidrar till bättre kunskap om hur kommunens anläggningar används.

Resultaten kan exempelvis användas för att:

- utveckla verksamheter
- förbättra drift och förvaltning
- skapa dialog med föreningar och användare
- planera investeringar
- stödja politiska beslut

Checklista: Kom igång

- ☐ Har vi ett tydligt syfte?
- ☐ Har vi valt rätt anläggning eller område?
- ☐ Har vi valt en metod som passar vår fråga?
- ☐ Har vi planerat datainsamlingen?
- ☐ Har vi tillräcklig kompetens för att hantera och analysera data?
- ☐ Har vi planerat drift, underhåll och kvalitetssäkring av mätningen?
- ☐ Vet vi hur resultaten ska analyseras?
- ☐ Vet vi hur resultaten ska användas?
- ☐ Har vi avsatt tid för dialog och återkoppling?
- ☐ Kan resultaten exporteras och kombineras med andra datakällor?

Kunskap om användning av idrotts- och friluftsanläggningar är en vägledning för kommuner som vill få bättre kunskap om hur anläggningar och aktivitetsmiljöer faktiskt används.

Vägledningen ger en introduktion till aktivitetsmätning och beskriver olika metoder för att samla in kunskap om användning, aktivitet, målgrupper och nyttjandegrad. Den visar också hur resultaten kan analyseras och användas som underlag för planering, verksamhetsutveckling och beslut.

Vägledningen har utvecklats som en del av Centrum för idrottsforsknings regeringsuppdrag om idrotts- och friluftsanläggningar och CIF:s arbete med aktivitetsmätning. Den bygger bland annat på erfarenheter och kunskap från ett pilot- och forskningsprojekt som genomförts tillsammans med Linköpings kommun och Centrum för kommunstrategiska studier vid Linköpings universitet.

www.centrumforidrottsforskning.se
ISBN | 978-91-531-5008-4

Centrum för idrottsforskning